

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 22.6.2012
COM(2012) 348 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta Moldovan
tasavallassa**

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta Moldovan tasavallassa

I. Johdanto

Moldovan tasavallan kansalaisten EU:hun suuntautuvan viisumivapaan matkustamisen edellytysten tarkasteleminen käynnistettiin 15. kesäkuuta 2010 aloittamalla EU:n ja Moldovan tasavallan välinen viisumiasioita koskeva vuoropuhelu. Komissio esitti viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman¹ Moldovan tasavallan viranomaisille 24. tammikuuta 2011. Viisumivapautta koskevassa toimintasuunnitelmassa Moldovan tasavallalle asetetaan useita, neljään asiakokonaisuuteen liittyviä keskeisiä edellytyksiä, joilla on tarkoitus varmistaa tarvittavan lainsäädäntö- ja toimintakehyksen hyväksyminen (ensimmäinen vaihe) ja sen tosiasiallinen täytäntöönpano (toinen vaihe).

Komissio on raportoinut säännöllisesti Euroopan parlamentille ja neuvostolle viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta. **Ensimmäinen seurantakertomus** siitä, miten Moldovan tasavalta on edistynyt viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa, esitettiin 16. syyskuuta 2011². Kyseinen kertomus esiteltiin 7. lokakuuta 2011 pidetyssä johtavien virkamiesten kokouksessa, jossa keskusteltiin myös prosessin seuraavista vaiheista.

Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman asiakokonaisuuksiin 2, 3 ja 4 liittyvät arviointikäynnit järjestettiin vuoden 2011 lokakuun jälkipuoliskolla ja marraskuun alussa, ja niihin osallistui EU:n jäsenvaltioiden asiantuntijoita sekä komission yksiköiden ja Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) virkamiehiä. Näiden asiantuntijakäyntien tarkoituksena oli arvioida viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen vaiheen edellytysten mukaista lainsäädäntö- ja toimintakehystä sekä institutionaalista kehystä ja sitä, ovatko nämä kehykset EU:n ja kansainvälisten normien mukaisia. **Asiantuntijalausunnot** valmistuivat joulukuussa 2011.

Toinen seurantakertomus siitä, miten Moldovan tasavalta on edistynyt viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa, annettiin 9. helmikuuta 2012³. Kyseinen kertomus esiteltiin 27. helmikuuta 2012 pidetyssä johtavien virkamiesten kokouksessa, jossa keskusteltiin myös prosessin seuraavista vaiheista.

Tämä **komission kertomus** on viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen vaiheen kolmas ja lopullinen seurantakertomus. Kertomuksessa esitetään komission kokonaisarvio siitä, miten Moldovan tasavalta on edistynyt viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen vaiheen edellytysten täyttämässä. Kyseiset edellytykset liittyvät lainsäädäntö- ja toimintakehyksen sekä institutionaalisen kehyksen luomiseen.

¹ Neuvoston asiakirja 18078/10.

² SEC(2011) 1075 final.

³ SWD(2012) 12 final.

II. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman neljään asiakokonaisuuteen kuuluvien toimenpiteiden arviointi

Asiakokonaisuus 1: Asiakirjojen turvallisuus, joka kattaa myös biometriset tunnisteet

Yleisarvio

Lainsäädäntökehys on olemassa. Moldovan tasavalta on toimittanut selkeän aikataulun kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO) standardien mukaisten biometrinen passien käyttöönottamiseksi, myös Moldovan tasavallan konsulaateissa ulkomailla, sekä muiden kuin ICAO:n standardien mukaisten passien poistamiseksi kokonaan käytöstä.

Komissio katsoo, että Moldovan tasavalta täyttää asiakokonaisuudessa 1 asetetut edellytykset.

Yksityiskohtaiset huomautukset

- **Tiukimpien ICAO:n standardien mukaisten koneellisesti luettavien biometrinen passien myöntämistä koskevan lainsäädäntökehysten lujittaminen, joka perustuu turvalliseen henkilöllisyyden hallintaan (väestörekisteri ja lähdeasiakirjat) ja henkilötietojen riittävään suojaan**

Tiukimpien ICAO:n standardien mukaisten koneellisesti luettavien biometrinen passien myöntämistä koskevaa lainsäädäntökehystä on täydennetty kahdella 9. kesäkuuta 2011 annetulla lailla ja 10. toukokuuta 2011 annetulla hallituksen päätöksellä. Näillä lisäsäännöksillä varmistetaan konsolidoitu kehys henkilöllisyyden turvallista hallintaa varten. Lisäksi 27. joulukuuta 2011 annettiin uusi laki, jolla varmistetaan, että ”yksi asiakirja yhdelle henkilölle” -periaatetta sovelletaan nyt myös diplomaatti- ja virkapasseihin.

- **Sellaisen toimintasuunnitelman hyväksyminen, joka sisältää aikataulun ICAO:n standardien mukaisten biometrinen passien käyttöönotolle, myös Moldovan tasavallan konsulaateissa ulkomailla, ja ICAO:n standardeista poikkeavien passien täydelliselle käytöstä poistamiselle**

Selkeän aikataulun sisältävä toimintasuunnitelma on hyväksytty.

- **Passeja, henkilökortteja ja muita lähdeasiakirjoja käsitteleville virkamiehille tarkoitettujen koulutusohjelmien laatiminen ja kyseisille virkamiehille tarkoitettujen korruption torjuntaa koskevien eettisten säännösten antaminen**

Eettinen säännöstö väestörekisterissä työskentelevälle ja asiakirjoja myöntävälle henkilöstölle annettiin 1. huhtikuuta 2011. Siinä viitataan työvoimalainsäädännön seuraamuksiin, jos sen säännöksiä rikotaan. Siinä otetaan käyttöön säännöksiä, jotka koskevat eturistiriitoja, jäävyttä ja velvollisuutta ilmoittaa sääntöjenvastaisuuksista.

Valtion tietoresurssikeskuksen (CSIR ”Registru”) pääjohtaja antoi 31. toukokuuta 2011 määräyksen eräistä korruptiota ja protektionismia ehkäisevistä toimenpiteistä, minkä jälkeen 11. elokuuta 2011 annettiin riskinhallinnan toimintasuunnitelma henkilöllisyysasiakirjojen lähdeasiakirjoihin ja väestötietojen rekisteröintiin liittyvästä korruptionriskistä. CSIR ”Registru” -keskuksen pääjohtaja hyväksyi henkilöllisyysasiakirjojen lähdeasiakirjoihin liittyviä korruptionriskejä koskevan hallintasuunnitelman 5. huhtikuuta 2012. Henkilöllisyysasiakirjojen myöntämisestä vastaavien alaosastojen työntekijöille annettiin koulutusta vuonna 2011 ja vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä.

Asiakokonaisuus 2: Laiton maahanmuutto, myös takaisinotto

Yleisarvio

Rajaturvallisuutta koskeva lainsäädäntö on annettu. Institutionaalinen kehys on olemassa, ja se sisältää myös koulutusta koskevat säännökset ja eettiset säännöt korruption torjumiseksi.

Tarkasteltaessa **muuttoliikkeen hallintaa** voidaan todeta, että Moldovan tasavalta on luonut kattavan perustan maahanmuuton tehokasta hallinnointijärjestelmää varten ja että asiaa koskeva lainsäädäntökehys on jo olemassa. Vaikka joitakin parannuksia on vielä tehtävä, annetut oikeudelliset välineet ovat suurelta osin EU:n ja kansainvälisten normien mukaisia. Institutionaalinen kehys on lähes valmis, tosin asianomaisten säännösten täytäntöönpanoon olisi osoitettava enemmän varoja.

Turvapaikka-asioita varten on vankka oikeusperusta, joka on pääosin EU:n ja kansainvälisten normien mukainen.

Komissio katsoo, että yleisesti ottaen Moldovan tasavalta täyttää asiakokonaisuudessa 2 asetetut edellytykset.

Yksityiskohtaiset huomautukset toimintaloikoittain

Asiakokonaisuus 2 / aihe 1 - Rajaturvallisuus

- **Rajaturvallisuutta koskevan lainsäädäntökehyyksen lujittaminen, myös valtion rajaa koskevan uuden lain antaminen, minkä ansiosta Moldovan tasavallan rajavartiolaitos voi osallistua rajat ylittävän rikollisuuden havaitsemiseen ja tutkimiseen yhteistyössä kaikkien toimivaltaisten lainvalvontaviranomaisten kanssa ja minkä ansiosta sen vastuualue ulottuu kattamaan valtion koko alueen; myös rajavartiolaitoksen, lainvalvontaviranomaisten ja muiden rajaturvallisuuden varmistamiseen osallistuvien viranomaisten välistä tehokasta viranomaisyhteistyötä koskevan lainsäädäntökehyyksen lujittaminen**

Laki valtion rajasta annettiin 4. marraskuuta 2011 ja julkaistiin 20. huhtikuuta 2012, ja se tulee voimaan 1. heinäkuuta 2012. Siinä noudatetaan Schengenin rajasäännösten (asetus (EY) N:o 562/2006) määritelmiä ja kehystä ja otetaan huomioon myös liikenteenharjoittajien vastuuta koskeva Euroopan unionin lainsäädäntökehys. Sellaisenaan se tarjoaa hyvän kehyyksen muuta lainsäädäntöä ja poliittisia asiakirjoja varten. Ennen lain voimaantuloa on tarkoitus hyväksyä asiaa koskevat viranomaismääräykset.

Laki rajapoliisista annettiin 28. joulukuuta 2011 ja julkaistiin 20. huhtikuuta 2012, ja se tulee voimaan 1. heinäkuuta 2012. Laki tarjoaa hyvän perustan rajavartiolaitoksen siirtämiseksi puolustusvoimilta siviiliviranomaisille ja sen toiminnan ammattimaistamiseksi. Rajavartiolaitos muutetaan rajapoliisiksi. Laki tarjoaa vankan perustan nykyaikaista rajaturvallisuutta varten. Siinä myös annetaan rajapoliisille toimivaltuudet, joita tehokkaassa rajapoliisitoiminnassa tarvitaan. Lainsäädäntö antaa rajapoliisille mahdollisuuden osallistua erityisesti rajat ylittävän rikollisuuden havaitsemiseen ja tutkimiseen yhteistyössä kaikkien toimivaltaisten lainvalvontaviranomaisten kanssa. Sillä myös laajennetaan rajapoliisin vastuualue kattamaan valtion koko alue. Lisäksi laki tarjoaa lainsäädäntökehyyksen rajapoliisin, lainvalvontaviranomaisten ja muiden rajaturvallisuuden varmistamiseen osallistuvien viranomaisten väliselle tehokkaalle viranomaisyhteistyölle. Yhteistyöjärjestelyjä, toimintamenettelyjä ja tehtävänjakoa olisi kuitenkin selvennettävä. Erityisesti ulkomaalaisvalvontaa sekä paljastuneiden laittomien maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden kohtelua koskevista menettelyistä olisi sovittava vähintään yhteistyöpöytäkirjoilla.

Laki hallinnollisia rikkomuksia koskevan lain muuttamisesta annettiin 21. lokakuuta 2011 ja julkaistiin 16. joulukuuta 2011, ja se tulee voimaan 1. heinäkuuta 2012. Siinä annetaan rajapoliisille toimivaltuudet tutkia hallinnollisia rikkomuksia, kuten valtion rajan loukkaaminen, valtion rajan ylittämistä koskevien sääntöjen rikkominen, rajakylttien vahingoittaminen ja hävittäminen sekä ulkomaalaisten oleskeluoikeuksia koskevien sääntöjen rikkominen Moldovan tasavallassa.

Laki hallinnollisia rikkomuksia koskevan lain muuttamisesta liikenteenharjoittajan vastuun osalta annettiin 23. helmikuuta 2012. Siinä asetetaan seuraamuksia sellaisten sääntöjen rikkomisesta, jotka koskevat ulkomaalaisten kuljettamista maahan. Laki on kansainvälisten ja EU:n normien mukainen.

Moldovan tasavallan rajavartiolaitoksella on yhteistyösopimuksia ja -pöytäkirjoja naapurimaiden, eli Romanian ja Ukrainan, kanssa. Ne tarjoavat perustan yhteistyölle kyseisten naapurimaiden rajavartiolaitosten kanssa. Yhteistyösopimuksia on allekirjoitettu useiden EU:n jäsenvaltioiden kanssa (Latvia, Liettua, Puola, Unkari ja Viro) sekä Venäjän ja Georgian kanssa. Rajavartiolaitos aikoo saada Valko-Venäjän ja Kazakstanin rajavartiolaitosten kanssa tehtäviä yhteistyösopimuksia koskevat menettelyt päätökseen vuonna 2012. Moldovan tasavalta allekirjoitti työjärjestelysopimuksen Frontexin kanssa elokuussa 2008 ja on täysin sitoutunut tekemään yhteistyötä ja aktiivinen yhteistyössään EU:n rajavalvonnan avustusoperaation (EUBAM) kanssa. Frontex ja Moldovan tasavalta allekirjoittivat uuden vuosia 2012–2014 koskevan yhteistyösuunnitelman joulukuussa 2011.

- **Toimintasuunnitelman hyväksyminen yhdenntyn rajaturvallisuuden kansallisen strategian tosiasialliseksi toteuttamiseksi; toimintasuunnitelma sisältää aikataulun ja erityistavoitteet rajaturvallisuuden alan lainsäädännön, organisaation, infrastruktuurin ja välineiden kehittämistä varten sekä alalla tarvittavat riittävät taloudelliset resurssit ja henkilöresurssit**

Vuodet 2011–2013 kattava kansallinen strategia yhdenntystä rajaturvallisuudesta hyväksyttiin 27. joulukuuta 2010. Siinä käsitellään kaikkia tehokkaan rajavalvonnan kannalta tärkeitä aiheita, ja se on EU:n normien ja parhaiden käytänteiden mukainen.

Vuodet 2011–2013 kattava yhdenntettyä rajaturvallisuutta koskeva toimintasuunnitelma hyväksyttiin 16. toukokuuta 2011. Se sisältää yksityiskohtaisempia suunnitelmia yhdenntystä rajaturvallisuudesta laaditun kansallisen strategian toteuttamisesta, myös konkreettisia tavoitteita ja toimia. Yhdenntettyä rajaturvallisuutta koskeva toimintasuunnitelma on vastaavan strategian tavoin hyvin laadittu ja sisältää kaikki yhdenntetyt rajaturvallisuusstrategian toteuttamisen kannalta tärkeät aiheet. Tärkeimmät tavoitteet liittyvät lainsäädäntö- ja toimintakehyksen, rajavalvonnan sekä virastojen välisen ja kansainvälisen yhteistyön parantamiseen ja organisaatorakenteen, henkilöstöhallinnon, logistiikan ja riskianalyyysjärjestelmän kehittämiseen. Yhdenntettyä rajaturvallisuutta koskevaa toimintasuunnitelmaa olisi toteutusvaiheessa täydennettävä yksityiskohtaisemmilla suunnitelmilla, jotka kattavat muun muassa varusteiden ja laitteiden määrät ja sijainnit, sekä suunnitelmilla, joissa tarkastellaan koordinoitikeskusten, ilmavalvontapalvelun ja asiakirjojen analysointikeskuksen perustamista.

Lainsäädäntökehys tarjoaa riittävät taloudelliset resurssit ja henkilöresurssit rajaturvallisuuden alalla.

- **Erityisesti rajavartijoille, tullivirkailijoille ja muille rajaturvallisuuden varmistamiseen osallistuville virkamiehille tarkoitettujen koulutusohjelmien laatiminen ja näille virkamiehille tarkoitettujen korruption torjuntaa koskevien eettisten säännösten antaminen**

Useita teoreettisia ja käytännönläheisiä sekä perus- että yliopistotason koulutusohjelmia on käynnistetty. Tarjolla on myös täydennyskoulutusta (oman ja muun) henkilöstön ammattitaidon parantamiseksi. Koulutusohjelmat tarjoavat hyvän perustan ammattimaiselle rajaturvallisuudelle.

Käytössä on asianmukainen toimintakehys korruption ehkäisemiseksi ja virkamiesetiikan varmistamiseksi. Rajavartijoiden ammattisäännöt, jotka sisältävät myös säännöt eturistiriitatilanteista, ja voimankäyttöä koskevat periaatteet hyväksyttiin 13. kesäkuuta 2008. Tullilaitoksella on vastaava eettinen säännöstö. Lisäksi rajapoliisia koskevassa laissa selitetään rajapoliisien oikeudet ja velvollisuudet sekä eettiset normit. Yhdennetystä rajaturvallisuudesta laadittu strategia ja yhdennettyä rajaturvallisuutta koskeva toimintasuunnitelma sisältävät toimenpiteitä korruption ehkäisemiseksi. Niissä otetaan huomioon Schengen-luettelon suositukset ja parhaat käytännöt. Lisäksi EUBAM:n alaisuudessa on käynnistetty useita korruption vastaisia toimia.

Asiakokonaisuus 2 / aihe 2 - Muuttoliikkeen hallinta

- **Maahanmuuttopolitiikan lainsäädäntökehityksen lujittaminen, joka kattaa myös (vapaaehtoisesti tai EU:n ja Moldovan tasavallan välisen takaisinottosopimuksen nojalla palaavien) Moldovan tasavallan kansalaisten uudelleenkotoutumiseen ja laittoman maahanmuuton torjuntaan liittyvät toimenpiteet (kuten pyrkimykset tehdä takaisinottosopimuksia tärkeimpien lähtömaiden kanssa ja toimenpiteet laittomien maahanmuuttajien havaitsemiseksi)**

Moldovan tasavallassa annettiin uusi ulkomaalaislaki 16. heinäkuuta 2011. Se on puitelaki oikeudellisista menettelyistä, joita sovelletaan myönnettäessä oleskeluoikeutta ulkomaalaisille Moldovan tasavallassa. Se kattaa laajasti kaikki maahanmuuttoasiat. Uutta lakia selkeyttäviä täydentäviä toimintamenettelyjä on ollut käytössä heinäkuusta 2011. Joitakin vanhoja kansallisia lakeja sovelletaan kuitenkin edelleen ulkomaalaisten lailliseen oleskeluun Moldovan tasavallassa. Ne olisi kumottava ja sisällytettävä uuteen lakiin oikeusvarmuuden lisäämiseksi (ks. myös jäljempänä asiakokonaisuus 4).

Uuden ulkomaalaislain mukaisesti maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virastoon perustettiin keskitetty asiointipiste tammikuussa 2011. Uuden lain mukaiset menettelyt, jotka koskevat viisumien hakemista, oleskelua ja työskentelyä Moldovan tasavallassa, ovat selkeämpiä ja yksinkertaisempia. Uusi laki on tärkeä edistysaskel muuttoliikkeen hallinnan kehittämisessä.

Laki ulkomaalaisten kotoutumisesta annettiin 27. joulukuuta 2011 ja julkaistiin 13. maaliskuuta 2012, ja se tulee voimaan 1. heinäkuuta 2012. Se lisää oikeusvarmuutta silloin, kun on kyse sellaisista Moldovan tasavallassa oleskelevista ulkomaalaisista, joilla on oikeus kotouttamispalveluihin.

Moldovan tasavaltaan palaavien moldovalaisten uudelleenkotoutumista varten Moldovan tasavalta kehittää uutta toimintasuunnitelmaa, jolla on tarkoitus korvata entinen suunnitelma moldovalaisten siirtotyöläisten ulkomailta paluun tukemisesta. Useita toimia on toteutettu, kuten PARE 1+1- ohjelma, joka tarjoaa yrittäjäyyskoulutusta sekä rahoitustukea yritysten perustamista varten. Lisäksi on toteutettu toimia, joiden tavoitteena on parantaa pätevyyden ja tutkintojen tunnustamisjärjestelmää sekä kehittää paikallisia työmarkkinoita, myös osana EU:n ja Moldovan tasavallan välistä liikkuvuuskumppanuutta.

Laki Moldovan tasavallan liittymisestä valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen annettiin 27. joulukuuta 2011. Laki liittymisestä valtiottomuuden

poistamista koskevaan yleissopimukseen annettiin 8. joulukuuta 2011. Näillä laeilla täytetään tällä alalla vallinnut lainsäädännöllinen tyhjiö.

Moldovan tasavalta antaa menetelmäsuosituksia ulkomaalaisten laittoman oleskelun torjumiseksi. Ne toimivat toimintaohjeina paikallistasolla työskenteleville maahanmuuttoviranomaisille.

Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston institutionaalisiin valmiuksiin kuuluu myös monenlaisia erioikeuksia, koska sillä on päävastuu muuttovirtojen hallinnasta Moldovan tasavallan alueella. Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston valmiuksia on kehitettävä edelleen erityisesti paikallistasolla. Lisäksi sisäasiainministeriön asianomaisten yksiköiden olisi tehtävä keskenään yhteistyöpöytäkirjat, joilla selvennetään toimivaltuuksien jakamista maahanmuuttomenettelyjen aikana.

Moldovan tasavalta on sopimuspuolena takaisinottosopimuksissa, jotka on tehty seuraavien tahojen kanssa: Euroopan unioni (voimassa 1. tammikuuta 2008 alkaen), Ukraina (1997), Sveitsi (2004 ja 2010), Norja (2006), entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia (2008), Serbia (2011) ja Tanska (2011). Moldovan tasavalta allekirjoitti vuosina 2009–2011 uusia täytäntöönpanopöytäkirjoja EU:n ja Moldovan tasavallan väliseen takaisinottosopimukseen 11 EU:n jäsenvaltion kanssa. Neuvottelut ovat käynnissä 11 muun EU:n jäsenvaltion kanssa.

Tällä välin takaisinottosopimuksia koskevat neuvottelut jatkuvat Moldovan tasavallan ja sellaisten maiden välillä, joista laittomat maahanmuuttajat ovat enimmäkseen peräisin. Vuonna 2007 hyväksyttiin luvottomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehtävää hallitustenvälistä sopimusta koskeva luonnos, joka lähetettiin Afganistaniin, Armeniaan, Azerbaidžaniin, Bangladeshiin, Bosniaan ja Hertsegovinaan, Georgiaan, Intiaan, Irakiin, Iraniin, Jordaniaan, Kazakstaniin, Kiinaan, Kirgistaniin, Libanoniin, Montenegroon, Pakistaniin, Syyriaan, Tadžikistaniin, Turkkiin, Turkmenistaniin, Uzbekistaniin, Valko-Venäjälle ja Venäjälle. Neuvotteluja käydään Bosnian ja Hertsegovinan, Montenegron ja Venäjän kanssa. Ukrainan kanssa on käynnistetty neuvottelut uuden takaisinottosopimuksen allekirjoittamisesta. Neuvotteluissa Turkin kanssa on raportoitu tapahtuneen jonkin verran kehitystä. Turkin viranomaiset ovat pyytäneet Moldovan tasavallan viranomaisia harkitsemaan viisumivapautta. Yhtenä ennakkoehtona tälle olisi Moldovan tasavallan mukaan takaisinottosopimuksen tekeminen Turkin kanssa.

- **Muuttoliikkeen hallintaa koskevan kansallisen strategian hyväksyminen maahanmuuttopolitiikan lainsäädäntökehityksen tosiasialliseksi täytäntöönpanemiseksi ja sellaisen toimintasuunnitelman hyväksyminen, joka kattaa aikataulun, erityistavoitteet, toimet, tulokset, tulosindikaattorit ja riittävät henkilö- ja taloudelliset resurssit**

Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioita koskeva strategia hyväksyttiin 6. heinäkuuta 2011. Se on tärkeä politiikan väline muuttovirtojen hallinnassa. Strategiassa asetetaan tavoitteet riittävän pitkäksi ajaksi (2011–2020) ja määritellään periaatteet, joilla varmistetaan toimintalinjojen kattava ja johdonmukainen täytäntöönpano. Lisäksi siinä annetaan maahanmuuttoprosessin toimintaa Moldovan tasavallassa koskeva koordinoituvastuu hallituksen komitealle. Strategia pannaan täytäntöön 8. marraskuuta 2011 hyväksytyllä toimintasuunnitelmalla (2011–2015). Se kattaa yksityiskohtaiset tiedot strategian pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettavista toimista, määrärahoista, toimista vastaavista elimistä, määrärajoista ja edistymistä mittaavista indikaattoreista.

Keskeisille viranomaisille (erityisesti maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virastolle) olisi osoitettava asianmukaiset henkilöresurssit, jotta ne voisivat hoitaa tehtävänsä strategian kokonaisvaltaiseksi toteuttamiseksi.

- **Sellaisen, maahanmuuttajaväestön määrää ja muuttovirtoja koskevan seurantajärjestelmän luominen, jossa Moldovan tasavallan muuttoprofilia päivitetään säännöllisesti ja josta saadaan tietoja sekä laittomasta että laillisesta maahanmuutosta, ja maahanmuuttajaväestön määrää ja muuttovirtoja koskevien tietojen keruusta ja analysoinnista vastaavien elinten perustaminen**

Moldovan tasavallassa Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) tuella ja Euroopan komissiolta saadun taloudellisen tuen avulla toteutetussa laajennettua muuttoprofilia koskevassa vaativassa hankkeessa on edistytty hyvin. Tämä väline auttaa Moldovan tasavallan viranomaisia hallitsemaan muuttoliikkeitä paremmin ja ottamaan muuttoliikettä koskevat kysymykset huomioon myös muilla politiikanaloilla, kuten työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa, mikä tukee maan kokonaiskehitystä. Muuttoprofilia pidettiin parhaana käytäntönä muuttoliikettä ja kehitystä koskevassa maailmanlaajuisessa foorumissa, joka järjestettiin joulukuussa 2011. Moldovan tasavallan viranomaiset ovat jakaneet aihetta koskevaa asiantuntemustaan aktiivisesti. Muuttoprofilin säännöllinen päivittäminen annettiin maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston tehtäväksi.

Maahan on perusteilla yhdenmätty automaattinen maahanmuutto- ja turvapaikkatietojärjestelmä. Kehitteillä on lisäksi erilaisia alajärjestelmiä. Maahanmuuttajia koskevien tietojen keräämisessä ja analysoimisessa tehtävää viranomaisyhteistyötä on selkeytettävä. On esimerkiksi selvítettävä, missä määrin maahanmuuttajia koskevia tietoja sisältävät tietojärjestelmät on kytketty yhteen.

Asiakokonaisuus 2 / aihe 3 - Turvapaikkapolitiikka

- **Turvapaikkapolitiikkaa koskevan lainsäädäntökehyksen lujittaminen antamalla lainsäädäntöä pakolaisten tai muuta suojelua saavien henkilöiden kotouttamisesta**

Moldovan tasavalta on antanut turvapaikka-asioita koskevan vakaan lainsäädäntökehyksen hyvin lyhyessä ajassa. Tärkein laki on turvapaikkalaki, joka annettiin 18. joulukuuta 2008 ja joka tuli voimaan 13. maaliskuuta 2009. Se tarjoaa tarvittavan institutionaalisen kehyksen, oikeudelliset menettelyt ja periaatteet, ja se on suurelta osin EU:n ja kansainvälisten normien mukainen. Sitä on kuitenkin eräiltä osin vielä parannettava. Laissa säädetään, että pakolaiset voivat hakea matkustusasiakirjaa, mutta laki ei velvoita viranomaisia myöntämään sitä. Täytäntöönpanovaiheessa on toteutettava toimia sen varmistamiseksi, että kansainvälistä suojelua saaville henkilöille myönnetään matkustusasiakirja. Viranomaiset arvioivat voivansa antaa asiakirjat heinäkuuhun 2012 mennessä. Lisäksi laissa säädetään laajemmista perusteista pakolaisaseman epäämiselle ja maasta poistamiselle kuin vuoden 1951 yleissopimuksessa. Laki olisi muutettava yleissopimuksen mukaiseksi. Lakiin olisi tehtävä myös joitakin parannuksia, jotta turvapaikanhakijat voisivat selvittää mahdollisia epäjohtonmukaisuuksia ja puutteita tilanteestaan antamassaan selvityksessä sekä tutustua puhuttelusta laadittuun pöytäkirjaan.

Laki ulkomaalaisten kotoutumisesta annettiin 27. joulukuuta 2011 ja julkaistiin 13. maaliskuuta 2012, ja se tulee voimaan 1. heinäkuuta 2012 (ks. edellä aihe 2). Se sisältää säännöksiä siitä, miten varmistetaan turvapaikkalaissa tarkoitettujen pakolaisten ja humanitaarista suojelua saavien oikeuksien toteutuminen käytännössä. Tätä varten lakiluonnos sisältää tarvittavan institutionaalisen kehyksen, oikeudelliset menettelyt, järjestelyt ja periaatteet. Sillä luodaan myös menettelyt toiminnan koordinoimiseksi keskus- ja paikallisviranomaisten kanssa. Kotoutumisprosessin helpottamiseksi Moldovan tasavallan olisi myös harkittava asuinpaikkavaatimuksen lieventämistä, jotta pakolaiset, humanitaarista suojelua saavat ja kansalaisuudettomat henkilöt saisivat kansalaisuuden nopeammin.

Nykyinen kahdeksan vuoden laillisen ja vakinaisen asuinpaikan vaatimus voisi olla viisi vuotta tai vähemmän.

Turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen toimintaa koskeva asetus on suurelta osin EU:n ja kansainvälisten normien mukainen. Se kattaa tärkeimmät oikeudet, velvollisuudet ja menettelyt. Joitakin parannuksia voitaisiin kuitenkin tehdä, kuten antaa heikommassa asemassa olevia ryhmiä koskevia erityissäännöksiä tai poistaa rajoitukset oikeudelta psykologiseen ja sosiaaliseen apuun.

Asiakokonaisuus 3: Yleinen järjestys ja turvallisuus

Yleisarvio

Maassa on luotu lainsäädäntö- ja toimintakehys **järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi**. Järjestäytyneitä rikollisuutta koskeva laki on annettu samoin kuin strategia ja siihen liittyvä toimintasuunnitelma. Ne ovat pääosin EU:n ja kansainvälisten normien mukaisia.

Ihmiskaupan ehkäisemistä ja torjuntaa koskeva lainsäädäntö- ja toimintakehys on konsolidoitu EU:n ja kansainvälisten normien mukaisesti. Vuosiksi 2012 ja 2013 laaditussa toimintasuunnitelmassa esitetään kokonaisvaltainen lähestymistapa ihmiskaupan torjuntaan.

Korruption torjuntaa koskeva kattava lainsäädäntö- ja toimintakehys on olemassa, ja sen konsolidointi on jo edennyt pitkälle. Moldovan tasavalta on tehnyt ja aikoo tehdä vielä lisää tarkistuksia lainsäädäntöön tarkoituksenaan saattaa maan lainsäädäntökehys yhdenmukaiseksi tärkeimpien EU:n ja kansainvälisten oikeudellisten välineiden kanssa. Se on hyväksynyt korruption vastaisen strategian ja toimintasuunnitelman vuosiksi 2012 ja 2013 ja antanut uuden lain talousrikollisuuden ja korruption torjuntakeskuksesta (jonka nimi muutettiin **kansalliseksi korruptiontorjuntakeskukseksi**). Strategista suunnittelua ja tarpeiden arviointia olisi edelleen parannettava kehyksen tosiasialliseksi täytäntöönpanemiseksi. Korruption torjunnan alalla toimivien instituutioiden valmiuksia, toimivaltuuksien jakoa ja yhteistyötä olisi parannettava nykyisestä.

Lainvalvontayhteistyön koordinoitua olisi parannettava edelleen tietojen vaihtamiseksi tehokkaasti. **Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen** ehkäisemistä ja torjuntaa koskeva lainvalvonta- ja toimintakehys on olemassa, ja se on EU:n ja kansainvälisten normien mukainen.

Moldovan tasavalta on liittynyt kaikkiin yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskeviin YK:n ja Euroopan neuvoston yleissopimuksiin ja useimpiin terrorismin torjuntaan liittyviin YK:n ja Euroopan neuvoston yleissopimuksiin. Etenkin EU:n olisi toteutettava lisätoimia sopimusten neuvottelemiseksi Europolin ja Eurojustin kanssa.

Tietosuojaa koskeva lainsäädäntökehys ja institutionaalinen kehys ovat suurelta osin EU:n normien mukaiset. Moldovan tasavalta on luonut **huumeiden torjunnassa** tarvittavan lainsäädäntö- ja toimintakehyksen sekä alan institutionaalisen kehyksen, jotka ovat EU:n ja kansainvälisten normien mukaiset. Lisäksi **rikosoikeudellista yhteistyötä** koskevaa lainsäädäntökehystä on lujitettu. Moldovan tasavalta allekirjoitti Euroopan neuvoston yleissopimukseen oikeusavusta rikosasioissa liitetyn toisen lisäpöytäkirjan, joka odottaa nyt ratifiointia.

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta tärkeitä **institutionaalisia uudistuksia**, kuten sisäasiainministeriön uudistus ja sen jakaminen osastoihin ja hajauttaminen sekä oikeuslaitoksen uudistus, on toteutettu ja sen jälkeen parannettu: maaliskuussa 2012 perustettiin uudistuskeskus, ja parhaillaan toteutetaan sisäasiainministeriön strategista kehityssuunnitelmaa vuoksiksi 2012–2014; myös uudistuksen kannalta tärkeän täydentävän

lainsäädännön antamisessa on edetty pitkälle. Oikeusjärjestelmää uudistetaan, ja parlamentti hyväksyi strategian täytäntöönpanoa koskevan toimintasuunnitelman.

Asiakokonaisuuden 3 mukaisissa toimintasuunnitelmissa tullaan kiinnittämään enemmän huomiota odotettuihin tuloksiin, aikatauluun/määräaikoihin, tulosindikaattoreihin ja täytäntöönpanoa varten tarvittaviin henkilö- ja taloudellisiin resursseihin.

Komissio katsoo, että yleisesti ottaen Moldovan tasavalta täyttää asiakokonaisuudessa 3 asetetut edellytykset.

Yksityiskohtaiset huomautukset

Asiakokonaisuus 3 / aihe 1 - Järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin ja korruption ehkäiseminen ja torjunta

- **Järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa koskevan lain ja kattavan strategian hyväksyminen sekä sellaisen toimintasuunnitelman hyväksyminen, joka sisältää aikataulun, erityistavoitteet, toimet, tulokset, tulosindikaattorit ja riittävät henkilö- ja taloudelliset resurssit**

Parlamentti antoi muutetun lain järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemisestä ja torjunnasta 22. maaliskuuta 2012. Siinä tehdään ero ennalta ehkäisevien ja menettelytoimenpiteiden välillä ja luetellaan järjestäytyneen rikollisuuden alalla sovellettavat menettelyt. Se sisältää muun muassa toimenpiteitä, joilla ehkäistään ja torjutaan uusien ryhmien tai rikollisjärjestöjen perustamista ja rikollista toimintaa, sekä säännökset tiedotuskampanjoista järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi ja sellaisten henkilöiden operatiivisesta seurannasta, jotka ovat alttiita ajautumaan järjestäytyneeseen rikolliseen toimintaan. Laissa myös mainitaan alalla toimivaltaiset viranomaiset: valtakunnansyyttäjänvirasto, sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, tiedustelu- ja turvallisuuspalvelu, korruptiontorjuntakeskus ja rajapoliisi.

Laki tarjoaa perustan asiantuntijoiden ammatilliselle koulutukselle yhteistyössä kansainvälisten järjestöjen ja valtiosta riippumattomien järjestöjen kanssa. Lakia kannattaisi kuitenkin yhdenmukaistaa EU:n ja kansainvälisten horisontaalisten oikeudellisten välineiden kanssa, kuten kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen kanssa. Siihen voitaisiin sisällyttää yksityiskohtaisempia määritelmiä sen soveltamisalaan kuuluvista järjestäytyneistä ryhmistä ja rikoksista. Lakia voitaisiin yhdenmukaistaa myös seuraavin kohdin: järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen säätäminen rangaistavaksi teoksi, menetetyksi tuomitseminen ja takavarikko, tuomiovalta, tuomittujen siirtäminen, oikeudenkäytön haittaamisen säätäminen rangaistavaksi teoksi, todistajien suojelu, uhrien avustaminen ja suojeleminen sekä järjestäytyneen rikollisuuden luonnetta ja laajuutta koskevien tietojen kerääminen ja analysointi.

Toimintakehyksen osalta voidaan todeta, että hallitus hyväksyi 22. kesäkuuta 2011 järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa koskevan strategian vuosiksi 2011–2016 ja 11. marraskuuta 2011 strategiaa vastaavan toimintasuunnitelman. Strategialla varmistetaan järjestäytyneen rikollisuuden uhkien ja riskien jatkuva arviointi. Siinä vahvistetaan järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan peruseriaatteet, yleiset tavoitteet ja esimiesasemassa olevien virkamiesten toimivalta. Strategian tärkeimpiä tavoitteita on edistää institutionaalista ja toiminnallista kehitystä, parantaa hallinnollisia valmiuksia, yhdenmukaistaa lainsäädäntöä, parantaa operatiivista toimintaa, lujittaa kansainvälistä yhteistyötä ja vahvistaa kansallisten viranomaisten yhteistyötä. Se tarjoaa hyvän perustan järjestäytyneen rikollisuuden torjumiselle, kunhan valitaan tehokkaat menetelmät ja toimenpiteet. Toimintasuunnitelma kattaa seuraavat alat: operatiivinen ja institutionaalinen kehittäminen, viranomaisten keskinäisen ja kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen, hallinnollisten valmiuksien lujittaminen ja uudenaikaistaminen, institutionaalisten valmiuksien parantaminen ja oikeudellisen kehyksen mukauttaminen EU:n normeihin. Toimintasuunnitelma sisältää joukon yleisiä tavoitteita, jotka ovat riittävät, mutta siinä ei aseteta määräaikoja jokaiselle toimenpiteelle. Lisäksi jotkin edistymistä kuvaavat indikaattorit eivät ole mitattavissa eivätkä riittävän täsmällisiä.

Institutionaalisesta kehyksestä voidaan todeta, että useilla yksiköillä on järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyviä toimivaltuuksia. Valtakunnansyyttäjänvirasto koordinoi näiden yksiköiden kaikkia operatiivisia toimia. Valtakunnansyyttäjän asemaa olisi edelleen vahvistettava johdonmukaisesti osana käynnissä olevia institutionaalisia uudistuksia, erityisesti oikeudellisia ja rikosoikeudellisia uudistuksia.

- **Ihmiskaupan ehkäisemistä ja torjuntaa koskevan lainsäädäntökehyksen lujittaminen ja asiaa koskevan kansallisen suunnitelman säännöllinen päivittäminen, aikataulu, erityistavoitteet, toimet, tulokset, tulosindikaattorit ja riittävät henkilö- ja taloudelliset resurssit mukaan luettuina**

Ihmiskaupan ehkäisemistä ja torjuntaa koskevaa lainsäädäntö- ja toimintakehystä on konsolidoitu usean vuoden ajan. Puitelaki ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjunnasta annettiin vuonna 2005. Sitä on täydennetty useilla muilla säädöksillä, myös rikoslain ja rikosprosessilain sekä kansainvälisten yleissopimusten asiaa koskevilla säännöksillä ja määräyksillä.

Parlamentti antoi 19. joulukuuta 2011 lain lasten seksuaalisen riiston ja seksuaalisen hyväksikäytön torjunnasta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Lanzaroten yleissopimus) ratifioinnista. Ratifioimiskirjat talletettiin Euroopan neuvoston huostaan 12. maaliskuuta 2012, ja yleissopimus tulee voimaan 1. heinäkuuta 2012. Parlamentti antoi 12. huhtikuuta 2012 lain rikoslain ja rikosprosessilain muuttamisesta, jotta kansallinen lainsäädäntö voidaan mukauttaa Lanzaroten yleissopimuksen määräyksiin.

Ihmiskaupan ehkäisemistä ja torjuntaa koskeva suunnitelma vuosiksi 2010 ja 2011 hyväksyttiin 13. syyskuuta 2010. Se sisältää toimenpiteitä ihmiskaupaan puuttumiseksi. Konkreettisempia toimenpiteitä sisältävä täydentävä suunnitelma hyväksyttiin 21. joulukuuta 2010. Yksi sen tavoitteista on parantaa tutkinta- ja syytteenpanomenetelmiä tapauksissa, joissa virkamiehet ovat osallisina ihmiskaupassa. Sen tavoitteena on myös tehostaa ihmiskaupan uhreiksi joutuneiden lasten suojelua, mikä on edelleen ongelma. Siinä käsitellään kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä, valistamista ja tiedottamista. Molemmissa toimintasuunnitelmissa oli suurin osa vaadituista osatekijöistä: aikataulu, erityistavoitteet, toimet ja odotettavissa olevat tulokset, mutta ei tulosindikaattoreita eikä tarkkoja tietoja määrärahojen ja muiden resurssien määristä.

Vuosiksi 2012 ja 2013 on laadittu uusi toimintasuunnitelma, joka on tarkoitettu hyväksyä kesäkuussa 2012. Se sisältää edellisistä toimintasuunnitelmista puuttuvat tiedot. Esimerkkinä voidaan mainita tavoite ehkäistä heikoimmassa asemassa olevien ryhmien, erityisesti hylättyjen lasten, ns. sosiaalisten orpojen, vaaraa joutua ihmiskaupan uhreiksi, ja suojella heitä. Uudessa toimintasuunnitelmassa asetetaan edistymistä mittaavat indikaattorit muttei kuvata yksityiskohtaisesti tulostuloksia. Se sisältää osion, jolla pyritään tehostamaan toimintasuunnitelman seuranta- ja arviointia. Toimintasuunnitelmassa keskitytään pääasiassa ihmiskaupan vastaisten toimien (kansallisen ja kansainvälisen) koordinoimisen lisäämiseen, ihmiskaupan ehkäisemiseen kehittämällä valmiuksia ja järjestämällä valistuskampanjoita, uhreille tarjottavaan suojeluun ja sosiaaliseen apuun sekä tutkinta- ja menettelyjärjestelmien tehostamiseen. Kaiken kaikkiaan toimintasuunnitelma on ihmiskauppaa koskevien kansainvälisten ja EU:n oikeudellisten välineiden mukainen.

Institutionaalinen kehys on olemassa, ja se on konsolidoitu. Keskus ihmiskaupan torjumiseksi perustettiin vuonna 2006, ja se on täydessä toimintavalmiudessa. Alan keskeiset rakenteet on jaettu hallinnolliselle tasolle, jolla toimii hallituksen neuvoa-antavana elimenä ihmiskaupan torjunnasta vastaava kansallinen komitea, ja syyttäjäviranomaisen tasolle, jolla toimintaa valvoo koordinoitineuvosto. Koordinoitineuvoston puheenjohtajana toimii valtakunnansyyttäjä, joka näyttää osallistuvan ihmiskaupan torjuntaan täysimääräisesti. Käytössä on myös ihmiskaupan uhrien auttamiseksi ja suojelemiseksi perustettu kansallinen neuvontajärjestelmä, joka on eräänlainen hallintoelinten ja valtiosta riippumattomien tahojen yhteistyökehys ja joka käsittää myös alueellisella tasolla perustettuja monialaisia ryhmiä.

- **Korruption ehkäisemistä ja torjuntaa koskevan lainsäädännön antaminen sekä talousrikollisuuden ja korruption torjuntakeskuksen korruption torjuntatoiminnan konsolidoiminen; koordinoimisen ja tietojenvaihdon tehostaminen korruption vastaisesta toiminnasta vastuussa olevien viranomaisten välillä**

Puitelaki korruption ehkäisemisestä ja torjunnasta annettiin vuonna 2008, ja sitä on myöhemmin muutettu. Sitä on täydennetty useilla keskeisillä säädöksillä (esim. eturistiriidoista annetulla lailla, lailla virkamiesten toimintasäännöstöstä, lailla virkamieskunnasta ja virkamiesten asemasta, lailla valtion korkea-arvoisten virkamiesten tulojen ja varallisuuden ilmoittamisesta ja seurannasta, lailla julkisista hankinnoista jne.), myös rikoslain, rikosprosessilain ja hallinnollisista rikkomuksista annetun lain asiaa koskevilla säännöksillä.

Useita **lainsäädäntökehystä parantavia täydentäviä toimenpiteitä on toteutettu** kansallisen lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi EU:n ja kansainvälisten vaatimusten kanssa. Vuosina 2011 ja 2012 laadittiin ja annettiin useita säädöksiä. Lainsäädäntöön tehtiin muun muassa seuraavia muutoksia: korruptiorikoksen soveltamisalan laajentaminen koskemaan ulkomaalaisia ja kansainvälisiä virkamiehiä; lahjontarikosten soveltamisalan laajentaminen niiden tunnusmerkistöä laajentamalla (esim. ilmaukset ”tarjota” ja ”antaa”); äänestäjiin kohdistuvaa korruptiota koskevien rikosoikeudellisten seuraamusten käyttöönotto; vahingon korvaamiseksi toteutettavien erityisten takavarikointi- ja varotoimenpiteiden käyttöönotto sekä toimenpiteet kolmansille siirrettyjen varojen menetetyksi tuomitsemisesta tapauksissa, joissa kolmannet olivat tietoisia omaisuuden laittomasta alkuperästä; hallinnollisista rikkomuksista annetussa laissa säädetyn protektionismia ja eturistiriitoja koskevan seuraamusjärjestelmän muuttaminen; oikeushenkilöiden vastuun käyttöönotto aktiivisissa korruptiorikoksissa.

Lisäksi on tehty täydentäviä lakimuutoksia, joiden tarkoituksena on noudattaa lahjonnan/korruption vastaisen valtioiden ryhmän (GRECO) antamia suosituksia tai korruption vastaisen, Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen vaatimuksia. Näihin kuuluvat muun muassa kirjanpidon väärentämisen säätäminen rangaistavaksi teoksi, virkamiesten toimintasäännöstön rikkomiseen sovellettavan seuraamusjärjestelmän vahvistaminen ja korruptiorikoksista ilmoittamista koskevien vaatimusten tiukentaminen. Ilmiantajien suojelua kustotoimenpiteiltä sekä yksityisellä että julkisella sektorilla olisi parannettava käytännössä.

GRECO:n toisella arviointikierroksella antamaa suositusta lainsäädäntökehyksestä, joka koskee erityistutkintatoimien käyttöä kaikissa korruptiotapauksissa, on käsitelty osittain, koska erityistutkintatoimia voidaan käyttää ainoastaan ”vakavissa rikoksissa” eikä muissa tavanomaisissa korruptiorikoksissa. Lainsäädäntökehystä muutettiin aktiivisesta ja passiivisesta lahjonnasta annettavien seuraamusten kiristämiseksi, mikä tarkoittaa, että tämän tyyppiset rikokset määritellään automaattisesti ”vakaviksi rikoksiksi”, joiden tapauksessa erityistutkintatoimia voidaan käyttää. Erityistutkintatoimien käyttöä koskevien säännösten soveltamisalaa ei kuitenkaan ole ulotettu koskemaan muita ”vakavien rikosten” kynnyсарvon alapuolelle jääviä tavanomaisia korruptiorikoksia, joihin kuuluu muun muassa vaikutusvallan väärinkäyttö.

On toteutettu lisätoimia, jotta voitaisiin ottaa huomioon joitakin GRECO:n kolmannella arviointikierroksella antamia suosituksia, erityisesti kun on kyse teon **rangaistavuudesta** (esim. korruptiorikosten soveltamisala, oikeushenkilöiden vastuu, korruptiorikosten soveltamisala yksityisellä sektorilla, vaikutusvallan aktiivisen väärinkäytön säätäminen rangaistavaksi teoksi jne.).

Puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoittaminen on edelleen osa-alue, jolla GRECO on havainnut useita merkittäviä puutteita, jotka on korjattava ensi sijassa, jotta voidaan varmistaa sekä tavanomaisen puoluerahoituksen että vaalirahoituksen täydellinen läpinäkyvyys, niitä koskeva tehokas valvonta ja niihin sovellettava tehokas, oikeasuhteinen ja varoittava seuraamusjärjestelmä. Puolue- ja vaalirahoitusta koskevat tarkastukset suorittaa nykyisin

keskusvaalilautakunta, johon kuuluu yhdeksän jäsentä (joista vain kolme on pysyviä). Nykyistä kehystä voitaisiin edelleen vahvistaa, jotta se antaisi tarvittavat takeet siitä, että kaikki laittomat puoluerahoitustapaukset havaitaan ja että niistä aiheutuu tosiasiallisia seuraamuksia. Valmisteilla on puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoitusta koskeva lainsäädäntöluonnos, jonka tarkoituksena on vastata GRECO:n suositukseen.

Moldovan tasavallan viranomaiset jatkavat raportointia GRECO:n antamien suositusten täytäntöönpanosta vuonna 2012. Moldovan tasavallan olisi jatkettava GRECO:n suositusten täytäntöönpanoa ja annettava lisätietoja siitä, miten jäljellä olevat GRECO suositukset on tarkoitus panna täytäntöön.

Julkiset hankinnat ovat edelleen yksi korruptiolle alttiimmista aloista, ja alalla on merkittäviä käytännön puutteita. Useilla laeilla on vaikutusta julkisiin hankintoihin, ja on käyty tiiviitä keskusteluja siitä, ovatko kyseisten lakien määritelmät riittävät suuriin riskeihin nähden. Nykyiseen järjestelmään sisältyy pakollinen vaatimus julkaista ilmoitus hankinta-aikeista ennen varsinaisen hankintamenettelysuunnitelman laatimista. Usein kuitenkin käy niin, että ilmoitusta ei julkaista eikä suunnitelmaa laadita. Seuraamusjärjestelmä on tehoton. Tarvitaan lisätoimia sen varmistamiseksi, että julkinen hankintamenettely on täysin läpinäkyvä ja että lakisääteisten vaatimusten rikkomisesta aiheutuu varoittavia seuraamuksia.

Eturistiriitoja, jääviyttä ja varallisuusilmoituksia koskeva lainsäädäntökehys on olemassa. Sen merkittävin puute liittyy todentamis- ja seuraamusjärjestelmien tehottomuuteen. Parlamentti antoi joulukuussa 2011 lain **viranomaisten lahjomattomuutta valvovasta kansallisesta lautakunnasta**. Lautakunta vastaa eturistiriitojen, jääviyden ja varallisuusilmoitusten tarkastamisesta mutta ei ole vielä toiminnassa. Laissa vahvistetaan lautakunnan tehtävät ja valtuudet, sen organisaatio ja noudatettavat menettelytavat. Vaikka onkin myönteistä, että eturistiriitoja, varallisuusilmoituksia ja jääviyttä koskevia perusteellisia tarkastuksia tekemään on nimetty yksi laitos, tarvitaan lisätakeita sen riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta päätöksenteossa, kun otetaan huomioon, että sen kokoonpano jättää tilaa poliittiselle valvonnalle. Parlamentin tehtävänä on nimittää viranomaisten lahjomattomuutta valvovan kansallisen lautakunnan puheenjohtaja. Viidestä jäsenestä parlamentin enemmistö ehdottaa kolmea ja oppositio yhtä ja vain yksi jäsen olisi kansalaisyhteiskunnan edustaja ja valittaisiin avoimella kilpailulla. Nykyinen kokoonpano antaa poliittiselle enemmistölle mahdollisuuden valvoa lautakunnan päätöksiä. Eturistiriitoja, varallisuusilmoituksia ja jääviyttä koskevien päätösten olisi oltava puolueettomia eivätkä poliittiset pyrkimykset saisi vaikuttaa niihin. Lautakunnan tehtävät kuvataan laissa yksityiskohtaisesti, samoin kuin eturistiriitojen, varallisuusilmoitusten ja jääviyden tarkastamiseen liittyvät menettelyt. Tarkastusten tehokkuus on vielä testattava käytännössä. Lautakunnan jäsenten ja henkilöstön valinnassa on noudatettava puolueettomia ja ansioihin perustuvia arviointiperusteita ja yksittäistapauksissa päätöksenteon olisi tapahduttava ilman poliittista vaikutusta tai poliittisia neuvotteluja.

Silloin kun virkamiehen tulojen ja varallisuuden välillä on ”ilmeinen ero” (jota ei ole määritelty lainsäädännössä), lautakunta voi tehdä ilmoituksen syyttäjäviranomaisille, jos epäillään rikosta, sekä veroviranomaisille. Lautakunnan jäsenillä ei ole valtuuksia ehdottaa perusteettoman varallisuuden tuomitsemista menetetyksi. Kun havaitaan eturistiriitoja tai todetaan joku jääviksi, lautakunta antaa ”rikkomusta koskevan asiakirjan” ja voi lopulta pyytää viranomaisia toteuttamaan kurinpitotoimia tai irtisanomaan virkamiehen toimeksiannon tai sopimuksen. Lautakunta voi myös pyytää tuomioistuimia peruuttamaan hallinnollisen säädöksen, jos on havaittu, että sen antanut virkamies on eturistiriitatilanteessa tai jäävi. Laissa asetetaan velvoite julkaista varallisuusilmoitukset lautakunnan verkkosivuilla. Tämä olisi myönteinen askel kohti tilannetta, jossa yleisöllä on oikeus tutustua

varallisuusilmoituksiin, mikä saattaisi puolestaan johtaa perusteettoman varallisuuden paljastumiseen aiempaa useammin.

On varmistettava, että käytettävissä on riittävät budjetti- ja henkilöresurssit lautakunnan tarkastusten tehokkuuden varmistamiseksi. Kaikki näkökohdat, jotka liittyvät päätöksenteon riippumattomuuteen ja valmiuksiin tehdä tarkastuksia ja ehdottaa seuraamuksia, ovat keskeisiä järjestelmän tehokkuuden kannalta. Järjestelmän tehokkuutta voidaan testata vain täytäntöönpanosta saadun kokemuksen perusteella. Tarvitaan myös lisätietoja siitä, mitkä tekniset laitteet ja sähköiset tietokannat ovat viranomaisten lahjomattomuutta valvovan kansallisen lautakunnan käytettävissä.

Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä **lainsäädäntöprosessin yleiseen johdonmukaisuuteen** oikeudellisen epävarmuuden välttämiseksi ja perusteellisen täytäntöönpanon varmistamiseksi. Lainsäädäntökehykseen ollaan tekemässä useita peräkkäisiä muutoksia korruption vastaisten uudistusten vuoksi. Vaikka on ymmärrettävää, että uudistusten tahti on kiihtynyt ja että tämä näkyy lainsäädännössä, se ei saa vaikuttaa koko kehyksen yhdenmukaisuuteen ja vakauteen. Samaa lainsäädäntöä on usein muutettu monilla eri säädöksillä muutaman kuukauden aikana. Lainsäädäntöaloitteista, myös taloudellisten ja henkilöresurssien tarpeesta, on tehtävä perusteellinen vaikutustenarviointi, ja niitä on koordinoitava.

Parlamentti hyväksyi heinäkuussa 2011 **korruption vastaisen strategian vuosiksi 2011–2015**. Strategiassa asetetaan selkeät painopisteet ja tavoitteet. Se sisältää lyhyen arvion tämänhetkisestä tilanteesta, ja siinä tarkastellaan useita selvityksiä, joilla arvioidaan käsityksiä korruptiosta, sekä hyvin yleisen analyysin korruption syistä. Siinä määritetään myös pääperiaatteet ja toimintaohjeet ja asetetaan yleiset tuloskriteerit ja kokonaistavoitteet, jotka on saavutettava täytäntöönpanokauden loppuun mennessä. Strategiassa kuvataan yksityiskohtaisesti sen täytäntöönpanon seurantaprosessi ja annetaan koordinoitettava parlamentaarisen valiokunnan vastuulle. Seurantatyöryhmä koostuu useiden sidosryhmien edustajista, ja siinä on myös yksityissektorin ja kansalaisyhteiskunnan edustajia.

Parlamentti hyväksyi helmikuussa 2012 **korruption vastaisen toimintasuunnitelman vuosiksi 2012 ja 2013**. Vaikka toimintasuunnitelma sisältää useita yksityiskohtaisia toimenpiteitä, määräaikoja, indikaattoreita ja tavoitteita, se ei sisällä tietoja kustannusarviosta eikä budjetti- ja henkilöresurssista. Toimintasuunnitelmassa ei myöskään ole viittauksia riskinarviointeihin eikä riskialttiisiin aloihin. Toimintasuunnitelmassa keskitytään lainsäädännöllisiin ja institutionaalisiin ratkaisuihin, mutta lisähuomiota olisi kiinnitettävä operatiivisiin toimenpiteisiin. Toimenpiteitä, jotka koskevat sisäisiä valvontamekanismeja ja niiden vuorovaikutusta lainvalvontaviranomaisten kanssa, olisi kehitettävä edelleen.

Tarkasteltaessa **institutionaalista kehystä** voidaan todeta, että talousrikollisuuden ja korruption torjuntakeskus perustettiin vuonna 2002 ja että sitä on sen jälkeen uudistettu useaan otteeseen. Parlamentti antoi 25. toukokuuta 2012 uuden lain talousrikollisuuden ja korruption torjuntakeskuksesta. Keskuksen nimi on muutettu **kansalliseksi korruptiontorjuntakeskukseksi**. Sen riippumattomuutta vahvistettiin saattamalla se vastuuvolliseksi parlamentille ja varmistamalla, että sen johtaja, jonka parlamentti nimittää, valitaan avoimella kilpailulla. Myös irtisanomismenettelyt on uudessa laissa kuvattu melko hyvin. Keskuksen uudistusta edelsivät useat julkiset kuulemiset, ja sitä varten saatiin apua myös kansainväliseltä yhteisöltä. Kuulemisten tulokset näkyivät hallituksen marraskuussa 2011 esittämässä uudistusta koskevan strategia-asiakirjan luonnoksessa, jossa uudistukselle ehdotetaan kolmea päälinjaa: riippumattomuus, valmiuksien lisääminen ja julkinen tuki. Uudessa laissa keskitytään näistä kolmesta lähinnä riippumattomuuteen, ja tehokkuutta ja valmiuksien lisäämistä on vielä selkeytettävä ja testattava käytännössä. Uusi strategia keskuksen institutionaaliseksi vahvistamiseksi on viimeistelyvaiheessa. Se perustuu

edellisen uudistusta koskevan strategia-asiakirjan tavoitteisiin, ja siinä on tarkoitus keskittyä uuden lainsäädäntökehityksen täytäntöönpanoon. Keskeisenä osana uudistusta olisi oltava sen varmistaminen, että keskuksella on riittävät valmiudet hoitaa tehtävänsä tehokkaasti, mikä puolestaan on lisätae keskuksen riippumattomuudesta.

Uudistetulla keskuksella on edelleen sekä ehkäisemis- että tutkintavaltuudet. Silloin kun on kyse torjunnasta, keskus suorittaa tutkintatoimia syyttäjien valvonnassa. Tutkintaa koskeva toimivalta kattaa nyt vain korruption ja korruptioon liittyvät rikokset. Tutkinnassa ei kuitenkaan tehdä eroa vahingon arvon tai tutkitun virkamiehen aseman mukaan. Kaikki korruptiorikokset kuuluvat keskuksen toimivaltaan siitä riippumatta, onko kyse pikkurikoksista tai korkean tason rikoksista. Kaikki muut talousrikokset, jotka eivät liity korruptiorikoksiin, on siirretty sisäasiainministeriön ja tulliviranomaisen vastuulle. Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen kuuluvat edelleen keskuksen vastuulle; rahanpesun selvittelykeskus on edelleen itsenäinen yksikkö keskuksessa (ks. myös jäljempänä rahanpesua koskeva kohta).

Parlamentti nimittää keskuksen johtajan avoimen kilpailun perusteella. Parlamentti päättää myös johtajan erottamisesta laissa tyhjentyvästi säädettyjen perusteiden mukaisesti. Uusi laki kansallisesta korruptiontorjuntakeskuksesta kattaa myös useita lahjomattomuuteen liittyviä takeita ja keskuksen työntekijöiden lahjomattomuutta koskevia tarkastuksia. Uuden järjestelmän tuloksellisuutta on kuitenkin vielä testattava, ja useita kysymyksiä on vielä ratkaisematta, kuten toimivaltuuksien jako ja toiminnan koordinointi muiden lainvalvontaelinten kanssa. Keskuksen johtokunta hyväksyi tammikuussa 2012 keskuksen strategisen kehitysohjelman seuraavaksi kahdeksi vuodeksi. Ohjelma on melko epämääräinen tulevien konkreettisten toimenpiteiden osalta. Siinä mainitaan edellisten vuosien budjettivarat ja henkilöstömäärä, mutta siinä ei anneta arviota seuraavien kahden vuoden aikana tarvittavista määrärahoista ja henkilöresursseista. Se ei myöskään sisällä yksityiskohtaista aikataulua toimien toteuttamiselle. Keskuksen toimintaa koskeva strateginen ohjelmatyö ei tarjoa selkeää kuvaa siitä, miten varmistetaan sen toiminnan tehokkuus ja koordinointi muiden korruption torjuntaan osallistuvien instituutioiden ja lainvalvontaviranomaisten kanssa.

Instituutioiden välistä yhteistyötä on vielä kehitettävä, jotta voidaan varmistaa selkeä tehtävänjako ja tehokas yhteistyö kaikkien korruption ehkäisemiseen ja torjuntaan osallistuvien instituutioiden kesken. Näihin instituutioihin kuuluvat muun muassa viranomaisten lahjomattomuutta valvova kansallinen lautakunta, kansallinen korruptiontorjuntakeskus, sisäiset valvontamenettelyt, rahanpesun selvittelykeskus, syyttäviviranomaiset ja lainvalvontaviranomaiset. Lisätoimia tarvitaan tehokkaan ja tiedustelutietoon perustuvan poliisitoiminnan edistämiseksi. Myös näiden instituutioiden välisen tietojenvaihtojärjestelmien parantaminen olisi asetettava etusijalle.

- **Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisemistä ja torjumista koskevan lainsäädäntökehityksen lujittaminen rahanpesunvastaisen toimintaryhmän (*Financial Action Task Force on Money Laundering and Terrorist Financing, FATF*) asettamien kansainvälisten normien mukaisesti; vastaavan kansallisen strategian säännöllinen päivittäminen; rahanpesun riippumattoman selvittelykeskuksen perustaminen**

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisemisestä ja torjunnasta vuonna 2007 annettua lakia muuttava laki annettiin 7. huhtikuuta 2011.

Hallitus hyväksyi 3. syyskuuta 2010 rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ehkäisemistä ja torjumista koskevan strategian ja toimintasuunnitelman vuosiksi 2010–2012. Strategia tarjoaa hyvän perustan työskentelylle. Erityisen myönteistä oli se, että havaittiin, etteivät edelliset

strategiat ole olleet täysin tehokkaita, sillä toimenpiteet poistettiin strategiasta aina vuoden lopussa siitä riippumatta, oliko ne oli tosiasiallisesti toteutettu. Saatujen kokemusten perusteella on otettu käyttöön uusi lähestymistapa. Sen mukaan käytetään edelleen viisivuotista strategiaa, joka perustuu vuosittain laadittaviin toimintasuunnitelmiin, mutta toteuttamatta jääneet toimenpiteet siirretään seuraavalle vuodelle. Näyttää siltä, että strategiassa puututaan siihen seikkaan, että käytössä ei ole menettelyjä, joiden mukaan varallisuus voitaisiin jäädyttää ja takavarikoida ilman esirikoksen määrittämistä.

Rahanpesun riippumattoman selvittelykeskuksen perustamisesta voidaan todeta, että 7. huhtikuuta 2011 annetulla lailla perustettiin rahanpesun ehkäisemisestä ja torjumisesta vastaava toimisto, joka toimii talousrikollisuuden ja korruption torjuntakeskuksen (ks. myös edellä korruption torjuntaa käsittelevä osuus) itsenäisenä erityisjaostona. Toimisto vastaa rahanpesun riippumattoman selvittelykeskuksen tehtävistä. Toimiston toiminnasta on sen perustamisen jälkeen annettu useita lisämääräyksiä.

Rahanpesun ehkäisemisestä ja torjumisesta vastaava toimisto on täysin riippumaton talousrikollisuuden ja korruption torjuntakeskuksesta. Rahanpesun riippumattoman selvittelykeskuksen on oltava muista virastoista riippumaton, jotta sen toiminta olisi kansainvälisten normien mukaista ja jotta se voisi jatkaa toimintaansa. Rahanpesun riippumaton selvittelykeskus on Egmont Groupin ja CARIN-verkoston (Camden Assets Recovery Inter-Agency -verkosto) hyväksytty jäsen.

Rahanpesun ehkäisemisestä ja torjumisesta vastaava toimisto tekee kansallisen riskinarvioinnin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi toteutetuista toimenpiteistä. Se hoitaa sekä operatiivisia tehtäviä että tutkintatehtäviä, huolehtii syytteiden nostamisesta ja toimii välittäjänä vastaanotettujen tietojen, tutkimuslaitosten ja lainvalvontaviranomaisten välillä.

Rahanpesun vastaisia toimenpiteitä ja terrorismin rahoitusta arvioivan, Euroopan neuvoston asiantuntijakomitean (Moneyval) 14. huhtikuuta 2011 laatimassa seurantaraportissa esitetyissä päätelmissä⁴ todetaan, että asiakkaan tuntemisvelvollisuutta ja raportointia koskevissa toimenpiteissä on edistytty tasaisesti. Moneyvalin päätelmien mukaan järjestelmän vaikuttavuus on vielä osoitettava paremmin, etenkin kun on kyse rahanpesuun liittyvistä tuomioista ja takaisin saatujen varojen määrästä. Moneyvalin neljännen arviointikierroksen jälkeen saataneen lisää osoituksia tällä osa-alueella saavutetusta edistyksestä. Moneyvalin edustajat kävivät paikan päällä neljännellä arviointikierroksella marraskuussa 2011, ja Moneyval laatii raporttiluonnoksensa joulukuussa 2012 suoritettavaa tarkastelua ja hyväksymistä varten. Raportti sisältää lisätietoja tällä osa-alueella saavutetusta edistyksestä.

Moldovan tasavalta ei ole enää ollut rahanpesunvastaisen toimintaryhmän valvonnan alaisena vuoden 2011 heinäkuusta lähtien.

- **Kansallisen huumetorjuntastrategian ja siihen liittyvän toimintasuunnitelman hyväksyminen; yhteistyön aloittaminen Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen kanssa**

4

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%20y/MON_EYVAL\(2011\)6_ProgRep2_MLD_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%20y/MON_EYVAL(2011)6_ProgRep2_MLD_en.pdf)

Moldovan tasavalta hyväksyi 27. joulukuuta 2010 vuodet 2011–2018 kattavan kansallisen huumetorjuntastrategian. Strategiassa asetetaan tavoitteet sekä määritellään tarvittavat toimenpiteet ja selkeät vastuualueet kaikkien huumeriippuvuuden ja huumeikaupan torjuntaan osallistuvien sidosryhmien osalta. Strategia pohjautuu vuodet 2005–2012 kattavaan EU:n huumausainestrategiaan ja YK:n puitteissa alalla tehtyihin sopimuksiin. Siinä esitetään kokonaisvaltainen lähestymistapa huumeiden käyttöön liittyviin kysymyksiin. Tämä lähestymistapa perustuu viranomaisten ja eri alojen väliseen kaikilla tasoilla tehtävään monitahoiseen yhteistyöhön, ja se muodostuu kolmesta päätekijästä, jotka ovat a) huumeiden tarjonnan vähentäminen (huumeiden kuljetukseen kohdistuva lakisääteinen valvonta, huumeikaupan ja huumeiden laittoman jakelun torjunta), b) huumeiden kysynnän vähentäminen (primaaripreventio ja huumeiden käyttäjien hoito ja kuntoutus) ja c) riskien (vahinkojen) vähentäminen.

Hallitus hyväksyi kesäkuussa 2011 päätöksen kansallisen huumetorjuntakomitean perustamisesta. Komitea on hallitustasolla toimiva pysyvä elin, joka valvoo, suunnittelee ja koordinoi huumeiden kysynnän ja tarjonnan vähentämiseen liittyviä toimenpiteitä. Komitean sihteeristö perustettiin heinäkuussa 2011 hallituksen päätöksellä, ja se on jo aloittanut kansallisten viranomaisten toimittamien tietojen keräämisen ja analysoinnin.

Lainvalvonnasta vastaa sisäasiainministeriön huumetorjuntaosasto ja politiikan koordinoinnista osastojen välinen komissio. Lisäksi terveysministeriöön on perustettu osa-alueesta vastaavia rakenteita. Myös huumetorjunnan kansallista seurantakeskusta on vahvistettu.

Moldovan tasavalta tekee yhteistyötä Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen kanssa. Moldovan tasavallan viranomaiset antavat kansallisia tietoja ja selvittävät suuntauksia. Lisäksi Moldovan tasavalta pyysi 28. lokakuuta 2011 päivätyssä kirjeessä, että Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen kanssa tehtävä yhteistyö virallistetaan allekirjoittamalla asiaa koskeva yhteisymmärryspöytäkirja. Moldovan tasavallan ja Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen välisen yhteisymmärryspöytäkirjan allekirjoittamismenettely on käynnissä, ja pöytäkirja on tarkoitus allekirjoittaa vuoden 2012 aikana.

- **Edellä lueteltuja aloja ja terrorismin torjuntaa koskevien YK:n ja Euroopan neuvoston yleissopimusten hyväksyminen**

Moldovan tasavalta on liittynyt kaikkiin edellä mainittuja aloja koskeviin YK:n ja Euroopan neuvoston yleissopimuksiin. Terrorismin torjuntaa koskevista YK:n ja Euroopan neuvoston yleissopimuksista suurin osa on ratifioitu ja tullut voimaan.

Asiakokonaisuus 3 / aihe 2 – Rikosoikeudellinen yhteistyö

- **Keskinäistä oikeusapua koskevan oikeudellisen kehityksen hyväksyminen**

Keskinäistä oikeusapua koskeva oikeudellinen kehitys on suurelta osin valmis.

Moldovan tasavalta toteuttaa parhaillaan rikos- ja rikosprosessioikeutensa erittäin kattavaa uudistusta. Hallituksen 9. helmikuuta 2011 tekemällä päätöksellä perustettiin instituutioiden välinen työryhmä käsittelemään operatiiviseen tutkintaan ja syytteesen asettamiseen liittyvän rikosprosessioikeuden muuttamista. Työryhmä on laatinut mietinnön syytteesen asettamista ja rikosprosessia koskevan järjestelmän uudistamisesta. Tämän pohjalta on laadittu lakiluonnos, joka koskee tiettyjen säädösten (operatiivisesta tutkinnasta 12. huhtikuuta 1994 annetun lain nro 45-XII sekä rikosprosessilain) muuttamista. Tarkoituksena on mukauttaa kyseisiä säädöksiä niiden uusien säännösten perusteella, jotka koskevat valtioiden rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa, yhteisiä kansainvälisiä tutkintaryhmiä, puhelinkuuntelusta

annetun kansallisen lainsäädännön tarkistamista ja Kaakkois-Euroopan poliisiyhteistyöstä tehtyyn yleissopimukseen liittyvän lainsäädännön tarkistamista.

Parlamentti hyväksyi 29. maaliskuuta 2012 lain erityistutkintatoimista. Laki tiettyjen säädösten (rikosprosessilaki) muuttamisesta hyväksyttiin parlamentissa 5. huhtikuuta 2012. Näiden kahden lain suhdetta on selvennettävä.

- **Liittyminen keskinäistä oikeusapua koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen liitettyyn toiseen pöytäkirjaan**

Moldovan tasavalta allekirjoitti 13. maaliskuuta 2012 Euroopan neuvoston yleissopimukseen oikeusavusta rikosasioissa liitetyn toisen lisäpöytäkirjan, joka odottaa nyt ratifiointia.

- **Sopimuksen tekeminen Eurojustin kanssa**

Eurojust on perustanut yhteyspisteen Moldovan tasavaltaan. Yhteyksiä on luotu vuodesta 2006 lähtien neuvottelujen aloittamiseksi Moldovan tasavallan ja Eurojustin välisestä yhteistyösopimuksesta. Vuosina 2008–2010 järjestettiin kolme kokousta asiasta. Edistymisen näissä neuvotteluissa edellyttää, että Moldovan tasavallan uusi oikeudellinen kehys, joka koskee tietosuojaa rikosoikeudellisessa yhteistyössä, saadaan kaikilta osin valmiiksi, koska yhteistyösopimuksen tekeminen Eurojustin kanssa edellyttää riittävän tietosuojan varmistamista (ks. myös jäljempänä tietosuojaa käsittelevä aihe 4). Moldovan tasavalta antoi Eurojustille tietosuojaa koskevia lisätietoja helmikuussa 2012. Sopimusneuvottelut on tarkoitus aloittaa vuoden 2012 jälkipuoliskolla.

Asiakokonaisuus 3 / aihe 3 – Lainvalvontayhteistyö

- **Kansallisten virastojen välisen riittävän koordinoituneen mekanismin ja asianomaisten viranomaisten suoraan käytettävissä olevan yhteisen tietokannan perustaminen**

Kansallisten lainvalvontaviranomaisten toiminnan koordinoinnista vastaa Kaakkois-Euroopan lainvalvontakeskusta koskevan yleissopimuksen (SELEC) ja demokratian ja taloudellisen kehityksen organisaation (GUAM) puitteissa vuonna 2006 perustettu kansallinen virtuaalikeskus. Keskus on sisäasiainministeriön alajaosto, ja sen tehtävänä on kehittää asianomaisten kansallisten ja eurooppalaisten virastojen yhteistyötä, jota nämä tekevät valtioiden rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ja rajaturvallisuuden varmistamiseksi. Kansallinen virtuaalikeskus (SELEC/GUAM) vastaa seuraavien lainvalvontaviranomaisten toiminnan koordinoinnista: sisäasiainministeriö, rajavartiolaitos, tullilaitos, turvallisuus- ja tietopalvelu sekä talousrikollisuuden ja korruption torjuntakeskus. Näillä viranomaisilla on suora pääsy keskuksen tietokantaan, joka sisältää tietoja valtioiden rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden tutkimiseksi, ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Tietojenvaihto tapahtuu SELECin ja GUAMin tiedonvälityskanavien kautta.

Kansallisella virtuaalikeskuksella on seuraavat yleiset tavoitteet: 1) tarjota tarvittavat organisatoriset puitteet kansalliselle ja kansainväliselle yhteistyölle ja kansallisille ja kansainvälisille erityistoimille, joiden tarkoituksena on valtioiden rajat ylittävän rikollisuuden ja muun vakavan rikollisuuden ehkäiseminen ja torjuminen SELEC- ja GUAM-jäsenvaltioissa, 2) huolehtia valtioiden rajat ylittävän rikollisuuden ehkäisemiseen ja torjumiseen liittyvien tietojen vaihdosta SELEC- ja GUAM-jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välillä ja 3) analysoida, asettaa saataville ja hyödyntää tietoja tutkimuksia ja valtioiden rajat ylittävän rikollisuuden torjumista ja ehkäisemistä varten.

Keskus käyttää ”Registru”-nimistä tietokantaa. Tietokanta sisältää tietoja henkilöistä, ajoneuvoista ja yrityksistä (omistajista, toimialasta ja yritysten nimiin rekisteröidyistä

ajoneuvoista), ajokorteista, erityyppisistä asiakirjatarkastuksista (kuten passien ja syntymätodistusten tarkistukset) ja rajanylityksistä. Koska eri viranomaisilla on omia tietokantoja (tietotekniikka- ja viestintäministeriön alainen ”Registru”, rajavartiolaitoksen hallussa olevat tiedot rajanylityksistä ja kiinteistörekisterin (”Cadastru”) tiedot kiinteistöistä), keskuksella on pääsy näiden muiden viranomaisten tietokantoihin valtuutettujen yhteyshenkilöiden välityksellä.

Vuonna 2006 annetulla lailla rikollisuutta, rikoksia ja rikosentekijöitä koskevasta sähköisestä tietojärjestelmästä perustettiin asianomaisten kansallisten viranomaisten välinen koordinointimekanismi ja tietokanta. Koordinointimekanismista on tämän jälkeen annettu kolme yleistä määräystä: 1) vuonna 2008 annettiin määräys rikosten, rikostapausten ja rikosentekijöiden kirjaamisessa sovellettavasta yhden tietueen periaatteesta, 2) vuonna 2006 määräys etsittyjä rikollisia, tunnistamattomia henkilöitä ja tunnistamattomia ruumiita koskevien operatiivisten tietojen (haut ja tunnistukset) kirjaamisessa sovellettavasta yhden tietueen periaatteesta ja 3) vuonna 2004 määräys merkittyjen esineiden, antiikkiesineiden ja taideteosten sekä löytötavaroiden kirjaamisessa sovellettavasta yhden tietueen periaatteesta.

Asianomaisten kansallisten virastojen välisen riittävän koordinointimekanismin varmistamiseksi olisi lisäksi perustettava koordinointikomitea, jossa ovat edustettuina kaikki tiedusteluun ja tutkintaan osallistuvat virastot. Koordinointikomitean puheenjohtajaksi olisi nimettävä yleinen syyttäjä, jonka olisi johdettava toimintaa. Koordinointikomitean olisi kokoonnettava säännöllisesti.

Vielä ei ole selvää, onko järjestäytyntä rikollisuutta koskevan tiedonvaihdon tehostamiseksi tarkoitus perustaa erillinen virastojen välinen rakenne vai annetaanko tämä tehtävä edellä mainitulle kansalliselle virtuaalikeskukselle. Tällä hetkellä yksikään keskusyksikkö ei voi myöntää suoraa pääsyä kaikkiin mahdollisesti kyseeseen tuleviin tietokantoihin, eli muun muassa väestörekisteriin, ajoneuvorekisteriin, rajanylityksiä koskevaan tietokantaan, varastettuja tavaroita koskevaan tietokantaan, sormenjälki- ja dna-tietokantoihin, verohallinnon tietokantaan, tullitietokantaan, turvallisuus- ja tietopalvelun tietokantoihin, rikosrekistereihin, vangittuja henkilöitä koskevaan tietokantaan ja kiinteistörekisteriin. Nykyisillä yksiköillä ei tällä hetkellä ole suoraa pääsyä kaikkiin käytävissä oleviin tietokantoihin, vaan niiden on otettava yhteyttä yhteyshenkilöihin, jotka puolestaan ottavat yhteyttä oman hallinnonalansa edustajiin tarvittavien tietojen käyttöoikeuden saamiseksi.

Koska yhden yhteisen tietokannan perustamisesta ei ole asetettu yleisesti sovellettavaa vaatimusta, joissakin maissa tällainen tietokanta on perustettu ja toisissa taas on käytössä erillisiä tietokantoja. Tästä huolimatta on tärkeää ottaa käyttöön välineet, joita tarvitaan, jotta kaikkia saatavilla olevia tietokantoja voitaisiin käyttää ennakoivasti. Viranomaisten olisi harkittava suunnitteilla olevan tieto- ja analyysiyksikön kaltaisen virastojen välisen yksikön perustamista, jonka kautta kaikki tiedustelu- ja lainvalvontaviranomaisten edustajat voisivat käyttää eri tietokantoja.

- **Riittävän tietosuojan tarjoavan operatiivisen yhteistyösopimuksen tekeminen Europolin kanssa**

Europolin kanssa tehtävää operatiivista sopimusta koskevat neuvottelut riippuvat siitä, millaisiksi Europol arvioi kyseeseen tulevat tietosuojanormit. Tietosuojaa arvioidaan parhaillaan. Europol sai päätökseen Moldovan tasavallan toimittaman aineiston alustavan arvioinnin ja lähetti Moldovan tasavallalle lisäkysymyksiä tammikuussa 2011. Moldovan tasavalta vastasi 23. maaliskuuta 2011 toimittamalla lisätietoja henkilötietojen suojasta. Huhtikuussa 2012 Europolille toimitettiin lisää lainsäädäntöä (ks. myös jäljempänä tietosuojaa käsittelevä aihe 4). Europol arvioi parhaillaan Moldovan tasavallan

tietosuojalainsäädäntöä, ja se saattaa vielä pyytää tarvitsemiaan lisätietoja ja -selvityksiä. Tietosuojaa koskeva tutustumiskäynti voidaan tehdä sen jälkeen, kun lainsäädäntö on tullut voimaan ja sen soveltamisesta on saatu jonkin verran kokemusta. Europolin kanssa tehtävää operatiivista sopimusta koskevat neuvottelut voidaan kuitenkin aloittaa vasta sen jälkeen, kun Europolin hallintoneuvosto on antanut hyväksyntänsä Europolin tietosuojaselvitykseen perustuvan, yhteisen valvontaviranomaisen lausunnon pohjalta.

Europol järjesti Moldovan tasavallan lainvalvontaviranomaisille tiedotusseminaarin huhtikuussa 2011. Heinäkuussa 2011 Moldovan tasavaltaa pyydettiin lähettämään pysyvä yhteyshenkilö Europoliin.

Aihokokonaisuus 3 / aihe 4 – Tietosuoja

- **Henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädäntökehyksen lujittaminen, joka kattaa myös liittymisen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehtyyn Euroopan neuvoston yleissopimukseen vuonna 2001 liitettyyn lisäpöytäkirjaan, joka koskee valvontaviranomaisia ja tietojen siirtoja eri maiden välillä**

Moldovan tasavallan uusi, 8. heinäkuuta 2011 hyväksytty tietosuojalaki tuli voimaan 14. huhtikuuta 2012. Uudella lailla kumotaan vuonna 2007 annettu edellinen tietosuojalaki ja yhdenmukaistetaan Moldovan tasavallan tietosuojalainsäädäntöä vastaavien Euroopan neuvoston välineiden ja EU:n säännösten kanssa. Lisäksi 21. lokakuuta 2011 annettiin laki tiettyjen säädösten muuttamisesta ja täydentämisestä. Tällä lailla muun muassa lisätään valvontaviranomaisen riippumattomuutta ja toimivaltuuksia ja otetaan käyttöön tietosuojalainsäädännön rikkomisesta määrättäviä seuraamuksia. Siinä säädettyjen muutosten on tarkoitus tulla voimaan 16. kesäkuuta 2012.

Parhailtaan toteutetaan myös muita toimenpiteitä lainsäädäntökehyksen kokonaisvaltaiseksi lujittamiseksi. Näillä toimenpiteillä yhdenmukaistetaan muita säädöksiä ja hallituksen asetuksia uuden tietosuojalain kanssa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä poliisitoimen tietosuojasääntöihin (etenkin Euroopan neuvoston asiasta antaman suosituksen täysimääräiseen täytäntöönpanoon), myös rikosprosessilain ja erityistutkintatoimilain tarkistamisen yhteydessä (ks. edellä rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä käsittelevä kohta). Lainsäädäntökehyksen kokonaisvaltainen lujittaminen ja tehokas täytäntöönpano ovat edellytyksenä Eurojustin ja Europolin kanssa tehtäville operatiivisille yhteistyösopimuksille (ks. myös edellä aiheet 2 ja 3).

Moldovan tasavalta on ratifioinut yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehtyyn Euroopan neuvoston yleissopimukseen vuonna 2001 liitetyn, valvontaviranomaisia ja rajat ylittävää tiedonsiirtoa koskevan lisäpöytäkirjan. Pöytäkirja tuli voimaan 1. tammikuuta 2012.

Kansallinen tietosuojakeskus aloitti toimintansa vuoden 2009 puolivälissä. Sen toiminta perustui tuolloin vuonna 2007 annettuun tietosuojalakiin. Keskuksen riippumattomuutta ja toimivaltuuksia on lisätty uudessa lainsäädännössä. Keskus toimii parlamentin alaisuudessa ja on muista valtiollisista ja hallinnollisista elimistä riippumaton puolueeton elin.

Asiakokonaisuus 4: Ulkosuhteet ja perusoikeudet

Yleisarvio

Moldovan tasavalta on antanut asianomaiset lait ja edennyt nopeasti kansallisen lainsäädäntönsä tarkistamisessa varmistukseen asetettujen edellytysten täyttymisen. Moldovan tasavalta on antanut kattavan tasa-arvolain. Se on näin saattanut valmiiksi lainsäädäntökehyksen, jolla on tarkoitus varmistaa ulkosuhteisiin ja perusoikeuksiin liittyvien edellytysten tosiasiallinen täytyminen. Moldovan tasavallan hallitus muutti lisäksi romaniväestön tukitoimenpiteitä sisältävää toimintasuunnitelmaansa ottaakseen huomioon suositukset, jotka liittyvät osallistamista koskevalle politiikalle asetettuihin kansainvälisiin vaatimuksiin. Se myös selvensi edellisessä kertomuksessa mainittuja lainsäädäntönäkökohtia ja etenkin kansalaisuudettomien henkilöiden aseman määrittelyä.

Komissio katsoo, että yleisesti ottaen Moldovan tasavalta täyttää asiakokonaisuudessa 4 asetetut edellytykset.

Yksityiskohtaiset huomautukset

Aihokokonaisuus 4 / aihe 1 – Liikkumisvapaus Moldovan tasavallassa

- **Maassa laillisesti oleskeleviin ulkomaalaisiin tai kansalaisuudettomiin henkilöihin sovellettavien rekisteröintiä ja rekisteristä poistamista koskevien menettelyjen oikeudellisen ja lainsäädännöllisen kehyksen tarkistaminen perusteettomien rajoitusten poistamiseksi**

Hallitus antoi toukokuussa 2011 päätöksen nro 337, jolla muutetaan 6. tammikuuta 1995 annettua hallituksen päätöstä nro 376 ja joka koskee kansallisen passijärjestelmän lujittamiseksi toteutettavia lisätoimenpiteitä. Päätös julkaistiin Moldovan tasavallan virallisessa lehdessä kesäkuussa 2011, ja se on tullut voimaan. Päätöksellä tarkistetaan säännöksiä väestörekisteriin sovellettavista säännöistä. Siinä säädetään etenkin menettelystä, jota noudatetaan biometristen tietojen hankkimisessa ja käsittelyssä, ja annetaan säännökset yksilöiden, oikeushenkilöiden, lainvalvontaviranomaisten ja paikallishallinnon elinten välisistä oikeudellisista suhteista. Tarkoituksena on varmistaa liikkumisvapaus Moldovan tasavallassa ja turvata oikeus koti- tai asuinpaikkaan kaikkialla maassa.

Parlamentti hyväksyi kesäkuussa 2011 muutoksia 2. kesäkuuta 2000 annettuun kansalaisuuslakiin nro 1024-XIV. Muutosten tarkoituksena on estää henkilöiden jääminen kansalaisuudettomiksi valtioseuraannon yhteydessä. Muutokset julkaistiin Moldovan tasavallan virallisessa lehdessä 8. heinäkuuta 2011. Lisäksi Moldovan tasavalta talletti huhtikuussa 2012 virallisesti (30. elokuuta 1961 New Yorkissa tehtyyn) valtiottomuuden poistamista koskevaan YK:n yleissopimukseen ja (28. syyskuuta 1954 New Yorkissa tehtyyn) valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevaan YK:n yleissopimukseen liittyvät liittymisasiakirjansa (ks. myös edellä asiakokonaisuuteen 2 kuuluva aihe 2).

Kesäkuun 2. päivänä 2002 annettuun kansalaisuuslakiin nro 1024-XIV tehdyillä muutoksilla pyritään estämään ja ratkaisemaan tapaukset, joissa on kyse Neuvostoliiton hajoamisen seurauksena olevasta kansalaisuudettomuudesta, sekä ratkaisemaan valtioseuraantoon liittyviä kysymyksiä. Moldovan tasavallan liittymisestä valtiottomuuden poistamista koskevaan YK:n yleissopimukseen ja valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevaan YK:n yleissopimukseen seuraa, että kansalaisuudettomien henkilöiden aseman määrittelyssä käytettäviä mekanismeja ja menettelyä kehitetään edelleen. Lisäksi liittyminen näihin sopimuksiin luo institutionaaliset puitteet kansalaisuudettomuuden määrittelylle. Kansalaisuudettomien henkilöiden oikeusaseman määrittelyn osalta Moldovan tasavalta voisi harkita, että hakijoille annetaan menettelyn ajaksi mahdollisuus lailliseen työntekoon samaan tapaan kuin turvapaikanhakijoille.

Hallitus hyväksyi marraskuussa 2011 toimintasuunnitelman lainsäädäntöön tehtävistä horisontaalisista lisämuutoksista, joiden tarkoituksena on poistaa kaikki ulkomaalaisten rekisteröinnin edellytyksenä oleviin pakollisiin hiv/aids-testeihin liittyvät tarpeettomat rajoitukset. Muutokset perustuvat työryhmän laatimaan arvioon. Työryhmän tehtävänä oli tutkia kaikki voimassa olevat kyseeseen tulevat säädökset, joissa on asiaa koskevia säännöksiä. Arvion seurauksena parlamentti hyväksyi muutokset hivin ja aidsin ennaltaehkäisemisestä annettuun lakiin nro 23/2007 ja hallitus hyväksyi ja toimitti parlamentille lakiluonnoksen, jolla muutettiin ja täydennettiin työvoiman muuttoliikkeestä annettua lakia nro 180/2008 ja ulkomaalaislakia nro 200/2010. Muutoksilla pyritään helpottamaan ulkomaalaisiin Moldovan tasavallassa sovellettavia, asiakirjoja koskevia vaatimuksia.

Aih kokonaisuus 4 / aihe 2 – Kansalaisoikeudet ja vähemmistöjen suojelu

- **Syrjinnän vastaisen kattavan lainsäädännön antaminen YK:n ja Euroopan neuvoston seurantaelinten suositusten mukaisesti syrjinnän tehokkaaksi torjumiseksi**

Perustuslakiin sekä rikos-, yksityis- ja hallinto-oikeuteen sisältyvien syrjinnän vastaisten säännösten lisäksi parlamentti hyväksyi toukokuussa 2012 syrjinnän vastaisen kattavan tasa-arvolain. Lain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua syrjintää sekä varmistaa, että kaikilla Moldovan tasavallan alueella oleskelevilla henkilöillä on yhtäläiset oikeudet politiikan, talouden, sosiaalisen toiminnan ja kulttuurin aloilla sekä muilla elämänaloilla rodusta, ihonväristä, kansalaisuudesta, etnisestä alkuperästä, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, sukupuolesta, iästä, vammaisuudesta, mielipiteistä, poliittisesta näkemyksestä tai muusta vastaavasta tekijästä riippumatta. Näitä kriteerejä on selvennetty korkeimmalla poliittisella tasolla⁵.

Lain antamista edeltäneiden julkisten kuulemisten perusteella lakiin on otettu säännöksiä, jotka rajoittavat sen soveltamisen nykyisen lainsäädännön mukaisiin avio- ja adoptiosuhteisiin ja rekisteröityihin uskonnollisiin ryhmiin ja niiden uskonnollisiin vakaumuksiin. Syrjinnän ehkäisemisestä ja torjunnasta sekä tasa-arvon varmistamisesta vastaavan neuvoston työskentelysääntöihin tehtiin parannuksia. Kyseinen neuvosto on täysin viranomaisista riippumaton puolueeton elin, jolla on alalla kattavat toimivaltuudet. Tällä tasa-arvoelimeillä on myös toimivalta antaa kieltomääräyksiä ja määrätä seuraamuksia syrjinnän toteavien päätösten perusteella. Lain 12 artiklan 1 kohdan k alakohdan ja 15 artiklan 6 kohdan mukaan silloin kun tasa-arvoelin katsoo väitettyä syrjivää kohtelua tai toimea koskevaa valitusta tutkiessaan, että kyse on hallinnollisesta rikkomuksesta, se voi määrätä hallinnollisista rikkomuksista annetun lain mukaisia seuraamuksia.

Työssä tapahtuvan, seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän kiellolla luodaan yleinen kehys, joka vastaa rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29 päivänä kesäkuuta 2000 annetussa direktiivissä 2000/43/EY ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27 päivänä marraskuuta 2000 annetussa neuvoston direktiivissä 2000/78/EY asetettuja vaatimuksia.

Moldovan tasavallan kanssa 23. toukokuuta 2012 käydyssä ihmisoikeuksia koskeneessa vuoropuhelussa EU:lle vakuutettiin, että lain on tarkoitus kattaa kaikki syrjintäperusteet Moldovan tasavallan antamien kansainvälisten sitoumusten mukaisesti. Samalla Moldovan tasavalta sitoutui antamaan suuntaviivat lain täytäntöönpanosta, jota EU seuraa osana nykyistä vuoropuhelua.

⁵ Ks. esimerkiksi Moldovan tasavallan pääministerin Vlad Filatin 8. kesäkuuta 2012 antama lausuma.

Komissio ja Moldovan tasavallassa oleva YK:n yksikkö ovat huomauttaneet useista puutteista syrjinnänvastaisen lain eri luonnoksissa, ja jotkin näistä puutteista sisältyvät myös lain lopulliseen versioon. Laki tarjoaa tästä huolimatta tarvittavan säädösperustan syrjinnän torjumiseen liittyvien edellytysten täyttämiseksi. Sitä olisi kuitenkin vielä parannettava siltä osin kuin on kyse välittömän syrjinnän ja sukupuolisen häirinnän määritelmistä sekä yksityiseen sektoriin sovellettavista, tavaroita ja palveluja koskevista säännöksistä, ja sen säännöksiä olisi edelleen yhdenmukaistettava EU:n säännösten kanssa eräiden tärkeiden näkökohtien, kuten vammaisia koskevien kohtuullisten mukautusten, nimenomaisesti selkeyttämiseksi.

- **Kattavan kansallisen ihmisoikeuksia koskevan toimintasuunnitelman hyväksyminen ja sen varmistaminen, että kyseisessä toimintasuunnitelmassa pyritään aktiivisesti noudattamaan YK:n elinten, Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (Etyj/ODIHR), Euroopan neuvoston alaisen Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission ja kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen antamia suosituksia, etenkin silloin kun on kyse syrjinnänvastaisten toimien toteuttamisesta, vähemmistöjen ja yksityiselämän suojelusta sekä uskonnonvapauden varmistamisesta**

Parlamentti hyväksyi 12. toukokuuta 2011 ihmisoikeuksia koskevan kattavan toimintasuunnitelman, joka perustuu YK:n elinten, Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston, Euroopan neuvoston alaisen Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission ja kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen antamiin suosituksiin. Toimintasuunnitelma sisältää useilla eri aloilla toteutettavia toimenpiteitä, joihin kuuluvat myös syrjinnän torjumiseksi sekä vähemmistöjen ja yksityiselämän suojelemiseksi toteutettavat toimenpiteet. Hallitukselle on annettu tehtäväksi julkaista vuosittain seurantaraportti toimintasuunnitelman toteuttamisesta ja toimittaa se parlamentille kunkin vuoden huhtikuun 1. päivään mennessä. Seurantaraporteista on tarkoitus keskustella vuosittain järjestettävissä konferensseissa. Toimintasuunnitelma laadittiin läheisessä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan ja kansainvälisten järjestöjen edustajien kanssa.

Heinäkuussa 2010 hyväksyttiin vuodet 2011–2015 kattava toimintasuunnitelma romaniväestön tukemiseksi. Toimintasuunnitelmaa laadittaessa kuultiin kansalaisyhteiskunnan ja romaniyhteisön edustajia. Suunnitelmalla on tärkeä merkitys, sillä se on osoitus hallituksen poliittisesta tahdosta kiinnittää erityistä huomiota romaniväestön tilanteen parantamiseen. Toimintasuunnitelman laatimisen jälkeen kansainvälisten järjestöjen kanssa käydyt keskustelut osoittivat, että toimintasuunnitelmaa voitiin edelleen parantaa. Viranomaiset ilmoittivat, että toimintasuunnitelmaan lisätään luku, joka käsittelee romaniasiamiesten toimien perustamista. Tammikuussa 2012 hallitus teki toimintasuunnitelmaan muutoksia, joissa otettiin huomioon suositukset etenkin osallistamista koskevaan politiikkaan liittyvistä kansainvälisistä vaatimuksista. Hallitus käynnisti lisäksi toimet tarvittavien budjettivarojen varaamiseksi toimintasuunnitelman toteuttamista varten ja muutti tässä tarkoituksessa hallituksen keskipitkän aikavälin menokehystä. Toimintasuunnitelman toteuttaminen on jo aloitettu.

Ihmisoikeuksia koskeva kansallinen toimintasuunnitelma sisältää tietoja seurannasta ja arvioinnista sekä toimintasuunnitelman toteuttamiseen osoitettavista varoista. Suurin osa toimista on kuitenkin tarkoitettu rahoittamaan yleisistä budjettimäärärahoista ja vain muutamalle toimelle on osoitettu omia määrärahoja. Viranomaiset tarkastelevat toimien kustannuksia vuosittain painopisteiden, käytettävissä olevien varojen ja arviointitulosten perusteella.

Ihmisoikeuksia koskeva kansallinen toimintasuunnitelma ei sisällä toimenpiteitä ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauden varmistamiseksi. Nämä näkökohdat kuuluvat ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaudesta 27. joulukuuta 2011 annetun lain soveltamisalaan. Tämä laki perustuu uskonnollisista ryhmistä ja niiden osatekijöistä annetun lain tarkistamiseen, jonka tarkoituksena oli kansallisen lainsäädännön ja käytännön yhdenmukaistaminen kansainvälisen oikeuden kanssa. Uudella lailla pyritään luomaan aiempaa myönteisemmät suhteet vähemmistöuskontoihin.

- **Syrjinnän torjuntaa koskevien YK:n ja Euroopan neuvoston välineiden ratifiointi**

Moldovan tasavalta on sitoutunut harkitsemaan kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan mukaisen julistuksen antamista tasa-arvolain hyväksymisen jälkeen. Vuonna 2000 Moldovan tasavalta allekirjoitti vuonna 1950 tehtyyn Euroopan ihmisoikeussopimukseen liitetyn pöytäkirjan N:o 12, mutta se ei ole edelleenkään ratifioinut pöytäkirjaa. Moldovan tasavallan viranomaiset ovat ilmoittaneet olevansa valmiit harkitsemaan pöytäkirjan N:o 12 ratifiointia sen jälkeen, kun tasa-arvolaki on annettu. Moldovan tasavallan hallituksessa käydään lisäksi parhaillaan keskusteluja Moldovan tasavallan ihmisoikeussopimukseen tekemien alueellisten varaumien poistamisesta.

- **Moldovan tasavallan kansalaisuuden saamisen ehtojen ja edellytysten vahvistaminen**

Moldovan tasavallan kansalaisuuden saamisen edellytysten osalta Moldovan tasavallan hallitus hyväksyi 3. toukokuuta 2011 muutoksia 2. kesäkuuta 2000 annettuun kansalaisuuslakiin nro 1024-XIV ja muutti hallituksen päätöstä väestörekisteriin sovellettavista säännöistä. Parlamentti hyväksyi muutokset 9. kesäkuuta 2011. Muutosten tarkoituksena on poistaa säännökset, jotka estävät sellaisia kansalaisuudettomia henkilöitä saamasta kansalaisuutta, jotka lain 12 artiklan 2 kohdan mukaan täyttävät kansalaisuuden saamisen edellytykset mutta jotka on tuomittu vankeusrangaistukseen harkituista rikoksista ja joilla on rikosrekisteri tai jotka ovat syytettyinä rikoksesta kansalaisuushakemuksen käsittelyajankohtana.

Moldovan tasavallan hallitus on jatkanut aktiivista puuttumistaan Transnistrian tilanteeseen. Huhtikuussa 2012 se käynnisti uudelleen yhteistyössä Tiraspolissa olevien tosiasiallisen valtaa käyttävien viranomaisten kanssa henkilöoikeudellista asemaa käsittelevän kahdenvälisen työryhmän toiminnan. Kansallinen rekisteriviranomainen toteuttaa parhaillaan erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on vahvistaa Transnistrian alueen asukkaiden kansalaisuus ja antaa alueen asukkaille maksutta kansalliset henkilökortit 2. kesäkuuta 2000 annetun, muutetun kansalaisuuslain nro 1024-XIV ja Transnistriaan kuuluvien alueiden väestön kansalaisuuden vahvistamiseen sekä kyseisen alueen väestön henkilöllisyysasiakirjojen lähdeasiakirjoihin liittyvistä turvatoimista 9. syyskuuta 2005 annetun hallituksen päätöksen nro 959 mukaisesti.

Moldovan tasavallan viranomaisten antamien uusimpien tietojen mukaan Transnistriassa asuville 229 489:lle Moldovan tasavallan kansalaiselle on annettu Moldovan tasavallan passi. Näistä passeista 175 764 on edelleen voimassa. Vuoden 2012 kolmen ensimmäisen kuukauden aikana Chisinaun viranomaiset myönsivät biometrisen passin 2 722:lle Transnistrian asukkaalle. Tietotekniikka- ja viestintäministeriö on yhteistyössä oikeus- ja sisäasiainministeriöiden kanssa laatinut lainsäädäntöpuitteet menettelystä, jota noudatetaan Transnistrian alueelta tulevien henkilöiden henkilöllisyyden selvittämisessä silloin, kun henkilöllisyysasiakirjojen lähdeasiakirjat esitetään ensimmäistä kertaa. Henkilöllisyyden selvittäminen perustuu perheenjäseniä ja sukulaisia koskeviin lisätietoihin (kuten vanhempien

henkilöllisyysasiakirjojen hankkimista varten esittämiin lähdeasiakirjoihin, avioliittotodistuksiin ja muihin asiakirjoihin).

Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman toisessa vaiheessa kiinnitetään erityistä huomiota edellä mainittujen lainsäädäntöpuitteiden tehokkaaseen täytäntöönpanoon.

III. Päätelmät

Sen jälkeen kun EU:n ja Moldovan tasavallan välinen viisumiasioita koskeva vuoropuhelu käynnistettiin kesäkuussa 2010 ja viisumivapautta koskeva toimintasuunnitelma esiteltiin Moldovan tasavallan viranomaisille tammikuussa 2011, komissio on raportoinut Euroopan parlamentille ja neuvostolle säännöllisesti siitä, miten Moldovan tasavalta on edistynyt viisumivapautta koskevaan toimintasuunnitelmaan sisältyvissä, ensimmäiseen vaiheeseen kuuluvissa neljässä aihekokonaisuudessa asetettujen edellytysten täyttämässä.

Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman toteuttamisesta on annettu kaksi seurantakertomusta (syyskuussa 2011 ja helmikuussa 2012)⁶. Jälkimmäinen seurantakertomus perustuu lainsäädäntökehityksen analyysiin, loka- ja marraskuussa 2011 järjestettyihin, aihekokonaisuuksiin 2, 3 ja 4 liittyviin arviointikäynteihin, joilla oli mukana myös jäsenvaltioiden asiantuntijoita, sekä Moldovan tasavallan antamiin raporteihin viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman toteuttamisen edistymisestä.

Viisumivapautta koskevaan toimintasuunnitelmaan liittyvän tiiviin raportoinnin lisäksi komissio on myös jatkanut sen seuraamista, miten Moldovan tasavalta on edistynyt kyseeseen tulevilla viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman osa-alueilla, osana seuraavia rakenteita:

- 1) viisumien myöntämisen helpottamista käsittelevä EU:n ja Moldovan tasavallan sekakomitea
- 2) takaisinottoa käsittelevä EU:n ja Moldovan tasavallan sekakomitea
- 3 EU:n ja Moldovan tasavallan alasekakomitea nro 3⁷
- 4) EU:n ja Moldovan tasavallan liikkuvuuskuppanuus.

EU:n ja Moldovan tasavallan välisessä vuoropuhelussa ja yhteistyössä on kaikissa edellä mainituissa komiteoissa ja yhteyksissä edistytty pitkälle. Viisumien myöntämisen helpottamista käsittelevän sekakomitean ja takaisinottoa käsittelevän sekakomitean viimeisimmissä kokouksissa, jotka pidettiin Chisinaussa 23. toukokuuta 2012 (ja joihin osallistuivat myös EU:n jäsenvaltiot), komissio totesi, että molempien sopimusten täytäntöönpanossa oli yleisesti ottaen edistytty tyydyttävästi.

EU:n ja Moldovan tasavallan välinen viisumiasioita koskeva vuoropuhelu on osoittautunut tärkeäksi välineeksi sekä oikeus- ja sisäasioihin liittyvien että muiden uudistusten tukemisessa. Moldovan tasavalta on kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana jatkuvasti ja tehokkaasti edistynyt viisumivapautta koskevaan toimintasuunnitelmaan sisältyvien neljän aihekokonaisuuden kattamalla osa-alueilla. Saavutettu edistys on osoitus siitä, että Moldovan tasavallan viranomaiset ovat määrätietoisesti sitoutuneet ja pyrkineet varmistamaan, että viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman toteuttaminen otetaan painopisteeksi lainsäädäntö- ja hallintotyössä.

Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisessä vaiheessa edellytetyt lainsäädäntötoimenpiteet on käytännössä toteutettu. Komission yksiköiden, Euroopan

⁶ SEC(2011) 1075 final ja SWD(2012) 12 final.

⁷ Alasekakomitea nro 3: tulliasiat, valtioiden rajat ylittävä yhteistyö, rahanpesu, huumeet ja laiton muuttoliike.

ulkosuhdehallinnon ja jäsenvaltioiden asiantuntijoiden näistä toimenpiteistä tekemän arvion mukaan toimenpiteet ovat viisumivapautta koskevaan toimintasuunnitelmaan sisältyvissä neljässä aihekokonaisuudessa asetettujen edellytysten mukaisia.

Tästä huolimatta komissio koordinoi myös vuoropuhelun seuraavissa vaiheissa lainsäädäntö- ja politiikkakehyksen seurantaan. Tarkoituksena on arvioida, onko toimintasuunnitelman neljän aihekokonaisuuden mukaiset tarvittavat täytäntöönpanosäädökset tosiasiallisesti hyväksytyt ja pantu täytäntöön. Lisäksi komissio kiinnittää erityistä huomiota siihen, että Moldovan tasavalta osoittaa tarvittavat taloudelliset resurssit ja henkilöstöresurssit edellä mainittujen lakien ja niiden täytäntöönpanosäädösten täytäntöönpanoa varten.

Edellä kuvatun jatkuvan seurannan ja arvioinnin tulosten perusteella komissio katsoo, että Moldovan tasavalta on täyttänyt kaikki viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen vaiheen mukaiset edellytykset ja että kyseisen toimintasuunnitelman toisen vaiheen mukaisten edellytysten arviointi voidaan sen vuoksi aloittaa.